

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ИЗВЕШТАЈ

**ЗА РАБОТАТА НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛСТВА
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
ВО 2024 ГОДИНА**

Скопје, мај 2025 година

СОДРЖИНА:

<u>A. Општ дел</u>	2
Вовед	3
I. Правна основа и надлежности	4
1. Уставна положба и законска рамка на Јавното обвинителство	4
2. Надлежност, задачи и обврски на јавното обвинителство и на јавните обвинители	5
II. Кадровска состојба и материјални услови за работа	9
1. Кадровска состојба	9
1.1 Јавни обвинители	9
1.2 Јавнообвинителска служба	12
2. Просторни капацитети	13
3. Информатичка опрема	14
III. Буџет и јавни набавки	15
IV. Јавност на работењето	22
1. Соработка со НВО и новинарски здруженија	23
V. Слободен пристап до информации од јавен карактер	24
VI. Меѓуинституционална соработка	24
VII. Меѓународна соработка	25
1. Меморандуми и средби	25
2. Меѓународна правна помош и меѓународна соработка	26
<u>B. Статистички преглед</u>	30
VIII. Збирни податоци за бројот и постапките по кривични предмети	31
1. Кривични дела извршени од полнолетни сторители	32
1.1. Постапување на основните јавни обвинителства	32
1.2. Подносителите на кривични пријави	33
1.3. Постапување по кривични пријави	34
2. Кривични дела извршени од сторители - деца	37
2.1. Подготвителна постапка	37
3. Кривични дела извршени од непознати сторители	38
4. Постапување и преземени дејствија од јавните обвинителства по предметите	39
4.1. Барање за собирање податоци и потребни известувања	39
4.2. Истражни дејствија на јавниот обвинител во предистражна постапка	39
4.2.1. Примена на посебни истражни мерки	41
4.3. Резултати од истраги спроведени од јавните обвинителства/Одлуки по кривични пријави	43
4.3.1. Број и структура	43
4.3.2. Отфрлени кривични пријави	44
4.3.3. Донесени наредби за спроведување истражна постапка	47
4.3.4. Примена на мерката притвор	47
4.3.5. Одлуки по спроведена истрага	48
4.3.6. Предлог спогодби	49
4.3.7. Обвиненија	50
4.3.8. Одлуки на судот по поднесените обвиненија	51
4.3.9. Одземени предмети, конфискација на имот	52
5. Правни лекови	56
5.1. Редовен правен лек - жалба	56
5.2. Вонредни правни лекови	60
<u>B. Структура на криминалитетот</u>	62
IX. Структура на криминалитетот	63
<u>Г. Заклучок</u>	72

А. ОПШТ ДЕЛ

ВОВЕД

Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, согласно обврските предвидени во членот 54 од Законот за јавното обвинителство, ги сумираше податоците и изготви единствен годишен извештај за работата на сите јавни обвинителства во текот на 2024 година.

Извештајот се заснова на поединечните годишни извештаи на секое основно јавно обвинителство, на годишните извештаи на четирите виши јавни обвинителства и на годишниот извештај на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција.

Во него е даден осврт на состојбите со кадровската состојба, буџетот и материјалните услови за работа на јавните обвинителства, како и заклучоци за активностите кои треба да се имаат предвид при распоредување на средствата во следниот период. Исто така, наведени се збирни податоци за бројот и видот на постапките по кривичните предмети во обвинителствата, структурата и тенденциите на криминалитетот, а во извештајот се опфатени и мерките за замрзнување и конфискација на имот.

Во текот на 2024 година, основните јавни обвинителства во државава постапуваа против вкупно **37.255 сторители на кривични дела**, од кои новопримени беа пријави против вкупно 25.909 сторители на кривични дела.

Споредбата на податоците покажува дека во извештајната година се регистрира значително зголемување на бројот на новопријавени сторители на кривични дела во однос на претходната година (за околу 10%), како во однос на полнолетните сторители, така и во однос на децата. Се намалил единствено бројот на пријави против непознати сторители на кривични дела.

Ако се има предвид континуираното намалување и на бројот на јавни обвинители и на бројот на јавнообвинителските службеници во изминатите години, кое продолжи и во текот на извештајната 2024 година, јасно е дека ваквиот зголемен прилив на предмети во јавните обвинителства претставува дополнителен предизвик за капацитетите, што во овој извештај ќе биде и статистички изразено во сите категории.

Со оглед на обемот на работа и интензитетот на истражни дејствија што се преземаат во секој предмет поединечно, мора да се истакне фактот дека и покрај крајно ограничената кадровска екипираност, која уште повеќе се влошува, јавните обвинителства не само што го совладуваат приливот на нови предмети на годишно ниво, туку и го намалуваат бројот на нерешени предмети

на крајот на годината.

I. ПРАВНА ОСНОВА И НАДЛЕЖНОСТИ

I.1 Уставна положба и законска рамка на Јавното обвинителство

Во Уставот на Република Северна Македонија и во Законот за јавното обвинителство, Јавното обвинителство е дефинирано како **единствен и самостоен државен орган** кој ги гони сторителите на кривични и други казниви дела и врши други работи утврдени со закон.

Јавнообвинителската функција ја извршуваат Јавниот обвинител на Република Северна Македонија и јавните обвинители. Согласно Законот за јавното обвинителство (Службен весник на РСМ бр.42/2020) јавното обвинителство е организирано според принципите на хиерархија и субординација и тоа како Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, четири виши јавни обвинителства, Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција и 22 основни јавни обвинителства, од кои 7 се со основна, а 15 со проширена надлежност.

Вишото јавно обвинителство Скопје е надлежно за 6 основни јавни обвинителства и тоа во Скопје, Куманово, Велес, Крива Паланка, Кавадарци и Гевгелија.

Вишото јавно обвинителство Битола е надлежно за 5 основни јавни обвинителства и тоа во Охрид, Прилеп, Битола, Ресен и Струга.

Вишото јавно обвинителство Штип е надлежно за 7 основни јавни обвинителства - Штип, Кочани, Струмица, Делчево, Свети Николе, Радовиш и Берово.

Вишо јавно обвинителство Гостивар е надлежно за подрачјето на 4 основни јавни обвинителства и тоа во Гостивар, Тетово, Кичево и Дебар.

Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција надлежно е за целата територија на државата и е со седиште во Скопје, а постапува пред Основниот кривичен суд Скопје.

I.2 Надлежност, задачи и обврски на јавното обвинителство и на јавните обвинители

Во посебна глава (6) во Законот за јавното обвинителство се уредени надлежностите на јавното обвинителство и јавните обвинители. Според овој закон, Јавното обвинителство постапува во границите на својата стварна и месна надлежност - основните јавни обвинителства постапуваат пред основните судови, вишите јавни обвинителства пред апелационите судови, Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција постапува пред основен суд со специјализирано судско одделение надлежно за судење на дела од областа на организираниот криминал, додека Јавното обвинителство на Република Северна Македонија постапува пред Врховниот суд на Република Северна Македонија.

Јавните обвинители раководат со предистражната и истражната постапка, при што секојдневно се соочуваат со тешки, сложени и одговорни задачи. Основно право и должност на јавниот обвинител е да ги гони сторителите на кривични дела, при што јавниот обвинител ги има следните права и должности:

- ги насочува дејствијата на органите надлежни за откривање и пријавување на кривичните дела и на нивните сторители,
- предлага или издава наредба за преземање на посебни истражни мерки, под услови и на начин определени со закон,
- донесува наредба и спроведува истражна постапка,
- пронаоѓа, предлага и обезбедува докази, под услови и на начин определени со закон,
- предлага привремени мерки заради обезбедување на имот или предмети прибавени со кривично дело или заради извршување на мерката конфискација,
- одлучува за одлагање на кривичното гонење под услови и на начин определени со закон,
- предлага издавање на казнен налог под услови определени со закон,
- преговара и се спокодува со обвинетиот за признавање на вина, на начин и под услови определени со закон,
- поднесува и застапува обвиненија пред надлежен суд,
- поднесува жалби против неправосилни судски одлуки и вонредни правни лекови против правосилни судски одлуки,
- одлучува по жалба на оштетениот во случаи утврдени со закон, и
- презема и други дејствија утврдени со закон.

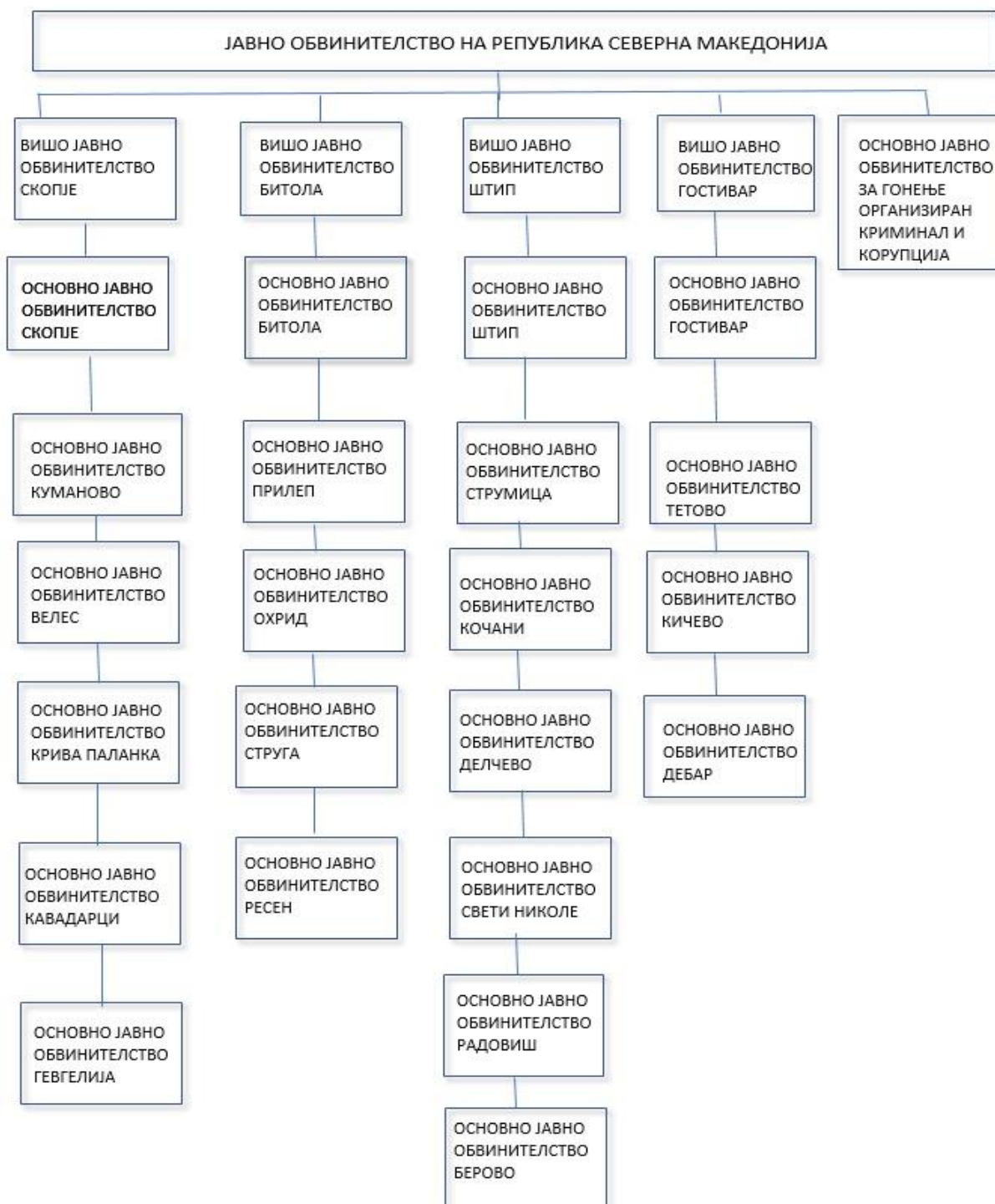
Согласно член 32 од Законот за Јавното обвинителство, Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, како дел од единствената хиерархиска структура на Јавното обвинителство на Република

Северна Македонија, има специфична надлежност да постапува:

- за кривични дела извршени од организирана група од три или повеќе лица, која постои одреден временски период и дејствува со цел да се изврши едно или повеќе кривични дела за кое е предвидена казна затвор од најмалку четири години,
- за кривични дела сторени од лица со полициски овластувања и припадници на затворската полиција согласно членот 33 став (1) од Законот за јавното обвинителство. За овие кривични дела постапките ги води посебно Специјализирано одделение за гонење на кривични дела сторени од лица со полициски овластувања и припадници на затворската полиција. Ова Специјализирано одделение е надлежно да постапува за кривични дела кои се извршени од лица со полициски овластувања и припадници на затворската полиција при вршење на службени должности и овластувања и кривични дела извршени надвор од службата со употреба на сериозна закана, сила или средства за присилба што за последица има смрт, тешка телесна повреда, телесна повреда, противправно лишување од слобода, мачење и друго сурово, нечовечно или понижувачко постапување и казнување доколку со закон е предвидено гонење по службена должност.
- за кривични дела Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 ст.3 кога се работи за меѓународна организирана група, Измама на штета на средства на Европската заедница од чл.249-а, Перење пари и други приноси од казниво дело од чл.273, Злоупотреба на службена положба и овластување од член 353 став 5, Примање поткуп од чл. 357 ст.5, Давање награда за противзаконито влијание од чл.358-а, Примање награда за противзаконито влијание од чл.359, Противправно стекнување и прикривање имот од чл.359-а, Злоупотреба на постапката за јавен повик, доделување на договор за јавна набавка или јавно-приватно партнерство од чл.275-в, Злосторничко здружување од чл. 394 од Кривичниот законик,
- за кривични дела Давање лажен исказ од чл.367 ст.3 и 4, Спречување на докажување од чл.368, Попречување на правда од чл.368-а, Откривање на идентитет на загорзен или заштитен сведок од чл.369-а, Спречување службено лице во вршење службено дејствие од чл.382 од Кривичниот законик, ако овие дела се сторени во врска со постапки кои ги води Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција,

- за кривични дела Терористичко загрозување на уставниот поредок и безбедноста од чл.313, Учество во странска војска, полиција, паравоени или параполициски формации од чл.322-а, Здружување заради непријателска дејност од чл.324, Терористичка организација од чл. 394-а, Тероризам од чл. 394-б, Финансирање тероризам од чл.394-в, сите кривични дела против државата, Трговија со луѓе од чл. 418-а, Трговија со дете од чл. 418-г, за другите кривични дела против човечноста и меѓународното право од глава 34 Кривичниот законик, освен за кривичното дело Криумчарење мигранти од чл.418-б,
- за кривични дела од чл.218 Загадување на животната средина и природата, чл.218-а Производство, трговија или употреба на супстанции кои ја осиромашуваат озонската обвивка, чл.219 Загадување вода за пиење, чл.230 Загрозување на животната средина и природата со отпад, чл.231 Неовластено прибваување и располагање со нуклеарни материи и чл.234 Тешки дела против животната средина и природата, од главата 22 Кривични дела против животната средина и природата од Кривичниот законик, доколку се сторени од организирана група, и
- за кривични дела од главата 24 - Кривични дела против културното наследство и природните реткости од Кривичниот законик, доколку се сторени од организирана група.

Структура на Јавното обвинителство

II. КАДРОВСКА СОСТОЈБА И МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗА РАБОТА

II.1 Кадровска состојба

Проблемот со недостатокот на човечки ресурси, како од аспект на бројот на јавни обвинители, така и на јавнообвинителската служба, од година во година се продлабочува и станува веќе акутен за Јавното обвинителство, односно бара итни чекори за надминување.

Човечките потенцијали со кои располага институцијата се од клучна важност за остварување на основните и стратешките цели на јавното обвинителство и неговата функција на ефикасен кривичен прогон.

Недостатокот на кадровски капацитети се согледува и преку бројот на јавни обвинители (во извештајната година пополнети беа само 2/3 од предвидените јавнообвинителски места), но и во бројот на вработени во јавнообвинителската служба (каде има пополнетост на едвај 1/3 од потребните капацитети).

II.1.1 Јавни обвинители

Согласно Одлуката за определување на бројот на јавни обвинители на јавните обвинителства и јавните обвинители во јавните обвинителства, донесена од страна на Советот на јавни обвинители, предвидениот број на јавни обвинители во извештајната година 2024 година изнесуваше вкупно 261. Од нив пополнети биле вкупно 169 места, односно само 64,7% од предвидениот број. **Дури 4 јавни обвинителства во државата во 2024 година останаа без ниту еден јавен обвинител – Ресен, Делчево, Берово и Крива Паланка.**

Состојба со пополнетите и непополнетите јавнообвинителски места:

Обвинителство	Предвидени ЈО	Пополнети ЈО	Непотполнети ЈО
Јавно обвинителство на Република Северна Македонија	15	11	4
<i>Виши јавни обвинителства</i>			
ВЈО Скопје	17	11	6
ВЈО Битола	8	3	5
ВЈО Штип	6	5	1
ВЈО Гостивар	8	7	1
ОЈО за гонење на организиран криминал и корупција Скопје	18	13	5
<i>Јавни обвинителства со проширена надлежност</i>			
ОЈО Скопје	67	53	14
ОЈО Велес	9	7	2
ОЈО Куманово	14	10	4
ОЈО Битола	11	6	5
ОЈО Прилеп	9	3	6
ОЈО Охрид	9	5	4
ОЈО Струга	6	5	1
ОЈО Штип	8	5	3
ОЈО Струмица	10	7	3
ОЈО Кочани	6	3	3
ОЈО Тетово	12	6	6
ОЈО Кавадарци	6	5	1
ОЈО Кичево	7	4	3
ОЈО Гевгелија	5	1	4
ОЈО Гостивар	11	9	2

<i>Јавни обвинителства со основна надлежност</i>			
ОЈО Крива Паланка	3	0	3
ОЈО Ресен	2	/	2
ОЈО Делчево	2	/	2
ОЈО Берово	3	/	3
ОЈО Радовиш	3	1	2
ОЈО Свети Николе	2	1	1
ОЈО Дебар	2	2	0
ВКУПНО	261	169	92

Во извештајната 2024 година Советот, распиша и објави 5 огласи, од кои 4-четири огласи се однесуваат за избор на јавни обвинители, а 1-еден оглас за избор на член на Советот на јавни обвинители, од редот на јавните обвинители од подрачјето на Вишото јавно обвинителство Битола. Од овие огласи избрани се 8 јавни обвинители и тоа: 2 јавни обвинители во Јавно обвинителство на Република Северна Македонија, 4 јавни обвинители во виши јавни обвинители во вишите јавни обвинителства од кои 3 во Вишо јавно обвинителство Скопје и 1 во Вишо јавно обвинителство Битола, како и 2 јавни обвинители во Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција Скопје.

Сепак, станува збор за прераспределба, односно избор на обвинители од едно во друго обвинителство согласно системот за кариерно напредување. Во извештајната година не беше распишан оглас за прием на нови јавни обвинители.

Во 2024 година, Советот разреши 7 јавни обвинители и тоа: поради исполнување на условите за старосна пензија 6 обвинители, а 1 јавен обвинител по сопствено барање.

Со оглед на наведениот прилив-одлив, бројот на пополнети места за јавни обвинители во 2024 година дополнително се намали во однос на 2023 година.

II.1.2 Јавнообвинителска служба

Како државен орган, Јавното обвинителство претпоставува потреба од кадар кој со својот делокруг на работни задачи ќе ја остварува неговата цел. Правилникот за внатрешна организација и систематизација на работните места во јавното обвинителство, донесен од Јавниот обвинител на Република Северна Македонија, го утврдува бројот на планираните работни места во јавното обвинителство на 1.126. Од нив, извештајната 2024 година Јавното обвинителство ја заврши со пополнети 371 места.

Во текот на 2023 година, Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, поднесе Годишен план за вработување во 2024 година, на 100 јавнообвинителски службеници, и 50 унапредувања на јавнообвинителските службеници, ноза Годишниот план за 2024 година, ЈОРСМ доби негативно мислење без образложени причини и поради тоа не беше во можност планот да го реализира.

Високо изразената разлика во поглед на предвидените и пополнетите работни места постои кај сите видови работни места, а најмногу е изразено кај работните места на јавнообвинителски службеници, со што се доведува во прашање и успешноста на извршувањето на јавнообвинителската функција. Согласно Правилникот за внатрешна организација и систематизација, предвидени се 97, а пополнети се само 13 раководни работни места. Со донесување на Законот за јавнообвинителска служба, се предвиде работно место секретар во јавното обвинителство, меѓутоа од планираните 14 работни места не е потполнето ниту едно работно место на оваа позиција.

Неповолниот однос во поглед на предвидените и пополнетите работни места исто така силно е изразен и кај вработените кои вршат помошно-стручни работи. Од тие причини еден вработен истовремено работи задачи и на уписничар, сметководител, записничар и доставувач. Ова носи со себе голем број ризици во однос на ефективното и ефикасното извршување на работните задачи.

Особено загрижува состојбата со капацитетите за стручни лица – информатичари, кои се неопходни за одржување на системите на Јавното обвинителство, имајќи ја предвид особено потребата за натамошна дигитализација на работата. Системите на сите јавни обвинителства во државата ги одржуваат само 6 вработени лица – информатичари, а интересот за пријавување на огласите за вработување за овие работни места е исклучително низок во изминатите години.

Непополнетоста на предвидените работни места согласно Правилникот за внатрешна организација и систематизација на работните места во јавното обвинителство крајно негативно се одразува во поглед на секојдневното работење на јавното обвинителство, поради што е неопходно потребно овие непополнети работни места како претходно дејствие во поглед на санирањето на ова недозволена лоша состојба да бидат пополнети.

Дополнително, треба да се нагласи потребата од континуираното обучување и усовршување на постоечките кадри, особено во насока на следење на современите текови во секоја од областите за кои даваат стручен придонес. Јавното обвинителство секоја година со буџетскиот циркулар бара средства и за оваа намена, меѓутоа тие или не се одобруваат или се одобрува минимален износ недоволен за покривање на трошоците за специјализирани обуки на вработените, што подетално ќе биде образложено во Глава III од овој извештај – Буџет и јавни набавки.

II.2 Просторни капацитети

Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, Вишото јавно обвинителство Скопје и Основното јавно обвинителство Скопје се сместени во објектот на Кеј Димитар Влахов бр. 23, Скопје на 10 ката со вкупна површина од околу 11.000 м². Објектот располага со вградена опрема и инсталации за кои гарантниот рок истече во 2015 година и со дополнително набавен мебел и опрема, па неопходни се зголемени средства за одржување на објектот.

Повеќе обвинителства во внатрешноста на државата и натаму се сместени во судските згради. Ова не само што предизвикува тие да се соочуваат со недоволен простор за извршување на функцијата, туку е и во директна спротивност со обврските што ги презема државата за обезбедување функционална независност на јавните обвинителства. Проблемот од недостаток на простор најизразен е во основните јавни обвинителства во Тетово, Гостивар, Кичево и Кочани.

Обврската на органите да стопанисуваат со објектите во кои се сместени и да се грижат за континуирано одржување, а во контекст на растечките трошоци за живот, наметнува дополнителна потреба од наменски средства за:

- тековно одржување на градежните објекти, вградената и останата опрема, инсталациите и возниот парк;
- осигурување на недвижности, опрема и возила;

- зголемени износи на комунални услуги;
- одржување на градежни објекти.

Во текот на 2024 година, како и во 2023 год. на сите обвинителства кои користат простории во судовите им беше наложено од страна на судовите дека е потребно да им се наплатуваат комуналии. За да може да се утврди точната квадратура која ја користат обвинителствата во просториите на судовите се извршија вештачења од стана на вешти лица или обвинителствата повикаа геодет кој изврши премер на просториите кои ги користат.

Со вештачењето или со извршениот премер, се утврди точната квадратура која обвинителствата ја користат во просториите на судовите и врз основа на вкупната квадратура со која располага зградата, се утврди процент на користење, кој потоа се применува при наплата на фактурите за комуналии. Односно врз основа на процентот на користени простории од страна на обвинителствата, се склучи договор со судовите, според кој им се наплаќа процентуален износ од фактурите.

II.3 Информатичка опрема

Јавното обвинителство од 2016 година поседува систем за електронско управување со предметите (Case-management system) кој е веќе застарен и нефункционален, односно не ги задоволува потребите на јавнообвинителското постапување.

Откако претходната година во рамките на проектот „ЕУ поддршка за владеење на правото“ беше спроведена независна функционална анализа на постоечкиот систем, која ја извршија странски ИТ експерти и утврдија дека практично системот е премногу застарен и не е возможна негова надградба, во 2024 година преку Програмата ИПА - III беа обезбедени средства за целосно нов систем за електронско управување со предметите дизајниран согласно потребите на обвинителството. Јавниот обвинител на Република Северна Македонија формираше комисија која заедно со странски и домашни технички експерти ја подготви техничката спецификација за меѓународен тендер на кој ќе биде избрана компанија за дизајн на софтверот согласно потребите на обвинителството. Тендерот треба да биде распишан во 2025 година, опфаќа набавка на софтвер и хардвер за неколку институции меѓу кои и Јавното обвинителство, а покрај 6 милиони евра одобрени од ИПА – III Програмата предвидува и обврска за државно кофинансирање од 1 милион евра.

Кога се истакнува неопходноста од нов електронски систем за управување со

предметите, мора да се има предвид и застареноста на информатичката опрема со која располага Јавното обвинителство во моментот и која ја отежнува работата. Имено, Јавното обвинителство поседува околу 200 десктоп компјутери кои моментално се постари од 10 години и со оперативен систем за кој вендорот веќе не дава поддршка. Од тие причини неминовно се појавува потреба за промена на ваквата застарена опрема што во следниот период ќе предизвикува дополнителни финансиски импликации. Во 2024 година, согласно можностите во одобриениот Буџет, Јавното обвинителство успеа да набави само 50 нови десктоп компјутери за потребите на обвинителствата.

III. БУЏЕТ И ЈАВНИ НАБАВКИ

Буџет

Согласно одредбите на Законот за јавното обвинителство, средствата за работа на јавните обвинителства се обезбедуваат од Буџетот на Република Северна Македонија, во делот издвоен за буџетскиот корисник - Јавно обвинителство на Република Северна Македонија со буџетски раздел 31010.

Ова значи дека сите Виши и Основни јавни обвинителства, како и Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција се финансираат преку Јавното обвинителство на Република Северна Македонија и тоа од програмата 2 – Јавно обвинителство, потпрограми 20 – Јавно обвинителство и 22 - Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција.

Буџетските плански проекции за потреби од средства за 2024 година, Јавното обвинителство на Република Северна Македонија ги изрази во текот на 2023 година како единствена буџетска пресметка, изработена врз основа на пресметките доставени од Основните јавни обвинителства, Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, Вишите јавни обвинителства, Спецификациите на расходи на сите единки корисници- јавните обвинителства и планските проекции на Јавното обвинителство на Република Северна Македонија. Единствената буџетска пресметка која се однесува на сите единки корисници - јавните обвинителства како и образложението за висината и намената на бараните износи, Јавното обвинителство на Република Северна Македонија ги достави до Министерството за финансии, во согласност со одредбите на Законот за буџетите – Пречистен текст.

Иако буџетот се проектира согласно потребите на секое јавно обвинителство - единка корисник, поодделно, континуирано се јавува несогласување помеѓу проекциите и одобрените наменски средства. Имено

секоја година наместо законски утврдениот износ на расходи утврдени во член 101 ст.1 од Законот за Јавното обвинителство (Сл.весник бр.42/20), односно 0,4% од износот на вкупниот Ребаланс на буџетот за претходната година, од страна на Министерството за финансии се одобрува половина од овој износ, односно 0,2 % од од износот на вкупниот Ребаланс на буџетот за претходната година. Односот помеѓу барани и одобрени средства за 2024 година е прикажан на следната табела:

Табела 1. Однос помеѓу баран и одобрен буџет за 2024 год за Буџетски корисник – Јавно обвинителство

Расходна категорија		2024-барано	2024 - Одобрено	% однос на барано 2024 со одобрено 2024
40 - Плати и надоместоци		720.340.000	607.229.000	-18,63
401	Основни плати	497.363.000	431.214.000	-15,34
402	Придонеси за социјално осигурување	215.069.000	167.695.000	-28,25
404	Надоместоци	7.908.000	8.320.000	4,95
42 - Стоки и услуги		385.309.000	247.212.000	-55,86
420	Патни и дневни расходи	2.796.000	1.650.000	-69,45
421	Комунални услуги, греење, комуникација и транспорт	108.908.000	65.000.000	-67,55
423	Материјали и ситен инвентар	18.470.000	13.460.000	-37,22
424	Поправки и тековно оджување	47.936.000	24.610.000	-94,78
425	Договорни услуги	187.488.000	131.982.000	-42,06
426	Други тековни расходи	19.711.000	10.510.000	-87,55
46 - Субвенции и трансфери		106.435.000	7.335.000	-1.351,06
464	Разни трансфери	106.435.000	7.335.000	-1.351,06
48 - Капитални расходи		87.156.000	8.445.000	-932,04
480	Купување на опрема и машини	15.856.000	5.600.000	-183,14
481	Градежни објекти	51.200.000	2.365.000	-2.064,90
483	Купување на мебел	10.100.000		#DIV/0!

485	Вложувања и нефинансиски средства	0	480.000	100,00
485	Купување на возила	10.000.000		#DIV/0!
Вкупен Буџет		1.299.240.00	870.221.00	-49,30
Вкупен буџет + сопствени приходи		1.299.432.00	870.413.00	-49,29

НАПОМЕНА: Распределбата е направена во рамки на програма 2 - Јавно обвинителство, за сите потпрограми. Бараниот износ за 2024 год. е во согласност со став 1 од член 101 од Закон за јавно обвинителство (С.В. 42/20), односно бараниот износ не надминува 0,4 % од Буџетот за 2023 год (во отсуство на Ребаланс за 2023 во моментот на поднесување на Буџетскиот Циркулар за 2024 го. на ден 01.09.2023 год.) и изнесува 0,4%

Во контекст на неодобрувањето на бараните средства во соодветниот процент, мора да се напомене дека почнувајќи од 2020 год. Јавното обвинителство континуирано се соочува со одлив на јавнообвинителски службеници особено на работните места, кои не се поврзани со директно правото, како одделението за човечки ресурси, одделението за јавни набавки и Секторот за финансиски прашања со што се доведува во прашање тековното извршување на работните процеси.

Бидејќи континуирано нема нови вработувања од овие профили, не се вршат обуки и доусовршувања и нема доволен број на вработени кои навремено и континуирано би ги спроведувале јавните набавки, Јавното обвинителство не може во целост да ги искористи и оние средства, кои се распределени со Буџетот и покрај тоа што се одобрени во износ помал од бараниот.

Во продолжение на овој дел од анализата следуваат следните споредбени податоци во врска со степенот на реализација по ставки и програми по сите измени и дополнувања на буџетот.

Табела 2. Износ на реализација по ставки и програми

Поставка		Буџет	План	Реализирано	Разлика	Процент
401	Основни плати	389.818.000,00	388.748.595,00	388.742.867,00	5.728,00	99,72
402	Придонеси за социјално	151.281.000,00	150.885.134,00	150.885.134,00	0,00	99,74
404	Надоместоци	7.662.000,00	6.820.536,00	6.813.936,00	6.600,00	88,93
414480	Капитални резерви-Купување на	0,00	0,00	0,00	0,00	#DIV/0!

414481	Капитални резерви-Градежни	0,00	0,00	0,00	0,00	#DIV/0!
420	Патни и дневни расходи	1.200.000,00	1.200.000,00	563.075,00	636.925,00	46,92
421	Комунални услуги, греење,	44.500.000,00	44.500.000,00	34.130.119,00	10.369.881,00	76,70
423	Материјали и ситен инвентар	8.500.000,00	8.500.000,00	2.472.749,00	6.027.251,00	29,09
424	Поправки и тековно одржување	16.000.000,00	16.000.000,00	10.498.703,00	5.501.297,00	65,62
425	Договорни услуги	109.071.000,00	109.071.000,00	96.699.663,00	12.371.337,00	88,66
426	Други тековни расходи	6.466.000,00	6.466.000,00	2.115.155,00	4.350.845,00	32,71
464	Разни трансфери	3.101.524,00	3.101.524,00	2.692.964,00	408.560,00	86,83
465	Исплата по извршни исправи	1.259.476,00	1.259.476,00	1.259.476,00	0,00	100,00
480	Купување на опрема и машини	2.439.372,00	2.439.372,00	2.434.581,00	4.791,00	99,80
481	Градежни објекти	208.250,00	208.250,00	0,00	208.250,00	0,00
485	Вложувања и нефинансиски	480.000,00	480.000,00	0,00	480.000,00	0,00
		741.986.622,00	739.679.887,00	699.308.422,00	40.371.465,00	94,25
401	Основни плати	34.827.000,00	34.513.311,00	34.513.311,00	0,00	100,00
402	Придонеси за социјално	13.477.000,00	13.395.453,00	13.395.453,00	0,00	100,00
404	Надоместоци	771.000,00	611.120,00	611.120,00	0,00	100,00
414480	Капитални резерви-Купување на	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
414481	Капитални резерви-Градежни	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
420	Патни и дневни расходи	100.000,00	100.000,00	0,00	100.000,00	0,00
421	Комунални услуги, греење,	7.200.000,00	7.200.000,00	4.135.854,00	3.064.146,00	57,44

423	Материјали и ситен инвентар	1.460.000,00	1.460.000,00	1.278.623,00	181.377,00	87,58
424	Поправки и тековно одржување	2.110.000,00	2.110.000,00	320.672,00	1.789.328,00	15,20
425	Договорни услуги	6.400.000,00	6.400.000,00	3.681.693,00	2.718.307,00	57,53
426	Други тековни расходи	510.000,00	510.000,00	161.149,00	348.851,00	31,60
464	Разни трансфери	1.060.000,00	1.060.000,00	168.417,00	891.583,00	15,89
480	Купување на опрема и машини	554.820,00	554.820,00	477.995,00	76.825,00	86,15
481	Градежни објекти	1.198.558,00	1.198.558,00	779.338,00	419.220,00	65,02
		69.668.378,00	69.113.262,00	59.523.625,00	9.589.637,00	85,44
421	Комунални услуги, греење,	60.000,00	60.000,00	0,00	60.000,00	0,00
423	Материјали и ситен инвентар	60.000,00	60.000,00	0,00	60.000,00	0,00
424	Поправки и тековно одржување	60.000,00	60.000,00	0,00	60.000,00	0,00
426	Други тековни расходи	12.000,00	12.000,00	0,00	12.000,00	0,00
		192.000,00	192.000,00	0,00	192.000,00	0,00
		811.847.000,00	808.985.149,00	758.832.047,00	50.153.102,00	93,47

Овие податоци, се базираат и на основа на спецификациите на расходи за период од 01.01.2024 година до 31.12.2024 година прибавени како електронски записи од веб страната на Министерството за финансии во рамките на кои се имплементирани сите измени на буџетот од првоодобрениот. Овдека се мисли на сите измени предизвикани од акти донесени од страна на надлежните институции во РСМ, но и оние кои се должат на одобрените барања за прераспределби за обезбедување на потребни наменски буџетски средства доставени од страна на самиот буџетски корисник врз основа на чл. 33 од Законот за буџетите – Пречистен текст и неговите измени и дополнувања.

Од табелата може да се утврди дека најголем износ од буџетот за Јаното обвинителство како буџетски корисник во сите програми се однесува на

категија 40 – плати и надоместоци или 589.403.000,00 ден, односно 72,6% од вкупниот буџет. На второ место се трошоците за ЗКП во износ од 115.471.000,00 или 14,3 % од вкупниот одобрен буџет.

Тука е потребно да се потенцира и околноста дека земајќи го предвид законското право за исплата на додатоци на плата за работење во посебни услови за работа, висок ризик и доверливост, сето наведено во Законот за изменување и дополнување на законот за јавнообвинителската служба “Службен весник на РМ бр. 231/15” и Законот за измени и дополнувања на законот за плати на јавните обвинители “Службен весник на РМ бр. 231/15”, во кои Закони е определено правото за исплата на овие додатоци во рамките на платата како дел од основната плата, кумулативно до 35%, со обезбедената маса наменски буџетски средства, Јавното обвинителство не е во можност да го исплати износот на додатоците предвиден со законот. Ова натаму се одразува со приватни тужби пред надлежен суд, кои по судската разрешница и носење правосилна пресуда се ефектуираат во исплата на неисплатените додатоци на тужителите до максималните, но и пресметка и исплата на законска казнена камата, подмирување на судските трошоци, како и трошоците на извршување.

Од анализата е евидентно дека од вкупно одобрениот износ се реализирани средствата во 93,47% и овој процент е прилично помал од претходни години, кога степенот на реализација изнесувал над 99% што се должи на неспроведување на голем дел од јавните набавки планирани за 2024 година, поради немањето на кадар кој би ги спроведувал истите.

Процентуално учество на наменски буџетски средства трансферирани на сметките на сите Виши, Основни јавни обвинителства, Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал како корисници од второ ниво од страна на Јавното обвинителство на Република Северна Македонија како корисник од прво ниво

	ОБВИНИТЕЛСТВО	% ЗАСТАПЕНОСТ ВО БУЏЕТ
1	Јавно Обвинителство на РСМ	11,91
2	ВЈО Битола	1,77
3	ВЈО Скопје	4,74
4	ВЈО Штип	2,44
5	ОЈО Берово	0,44
6	ОЈО Битола	2,78
7	ОЈО Гевгелија	1,14
8	ОЈО Гостивар	4,01

9	ОЈО Дебар	0,77
10	ОЈО Делчево	0,63
11	ОЈО Кавадарци	2,75
12	ОЈО Кичево	2,60
13	ОЈО Кочани	1,77
14	ОЈО Крива Паланка	0,33
15	ОЈО Куманово	4,58
16	ОЈО Охрид	3,10
17	ОЈО Прилеп	2,57
18	ОЈО Радовиш	0,67
19	ОЈО Ресен	0,32
20	ОЈО Св.Николе	0,78
21	ОЈО Скопје	24,91
22	ОЈО Струга	2,57
23	ОЈО Струмица	3,38
24	ОЈО Тетово	4,27
25	ОЈО Велес	3,21
26	ОЈО Штип	1,77
27	ОЈОза ГОКК	7,33
28	ВЈО Гостивар	2,87

Од табелата може да се утврди дека најголем износ од буџетот за Јавното обвинителство како буџетски корисник во сите програми се однесува на единката корисник – Основно јавно обвинителство Скопје, пред се поради најголемиот број вработени, но и најголемите трошоци кои произлегуваат од примена на Законот за кривична постапка со оглед на обемот на работа на ова обвинителство.

Трошоци за ЗКП

Почнувајќи од 2014 год. се јавува зголемената потреба од наменски средства која произлегува од преминувањето на истрагата во надлежност на јавниот обвинител од декември 2013 година, а пред се во смисла на потребни средства за преземени дејства во врска со истрагата, односно средства потребни за алиментирање на трошоците сторени во кривичната постапка кои се обезбедуваат во рамки на расходната категорија 42 - стоки и услуги, расходна ставка 425 - договорни услуги.

Имено, за алиментирање на трошоците сторени во кривичната постапка на годишно ниво се потребни околу 100.000.000,00 ден. до 150.000.000,00 ден.. По имплементацијата на последните измени и дополнувања на буџетот за буџетскиот корисник во 2024 година, одобрените средства за оваа намена односно расходна ставка 425 – Договорни услуги изнесуваат вкупно 115.471.000,00 ден, од кои се реализирани, односно исплатени 100.381.356,00

ден., иако износот на средства по обвинителства за тековната 2024 година, конкретно за исплатени тошоци за кривичната постапка е малку помал односно 92.752.823,00 ден.

IV. ЈАВНОСТ НА РАБОТЕЊЕТО

Во текот на 2024 година, врз основа на приоритетите од програмата на новоизбраниот државен јавен обвинител, беа реализирани повеќе активности за дополнително јакнење на транспарентноста и отчетноста во работата на јавните обвинителства. Во континуитет се одржуваше редовна комуникација со медиумите, преку објава на соопштенија за сите постапки кои се водат во јавните обвинителства, а кои се од интерес на јавноста, но и преку одговори на новинарските прашања.

Вкупниот број на објавени соопштенија кои се однесуваат на предмети во кои постапуваат јавните обвинителства и други настани изнесува околу 360, односно во просек обвинителствата секојдневно самоиницијативно преку соопштенија ја информирале јавноста за својата работа.

Согласно обемот на работа, најголем дел од објавените соопштенија се однесуваат на предмети од Основното јавно обвинителство Скопје (120 соопштенија во текот на годината или една третина од вкупниот број). Потоа следуваат Јавното обвинителство на Република Северна Македонија и Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, а за предмети од интерес на јавноста во своја надлежност доста често информирале и обвинителствата во Битола, Гевгелија, Велес и др.

Освен ова, Службата за односи со јавноста на Јавното обвинителство во текот на 2024 година на дневна основа комуницира со медиумите и веднаш или во најкраток можен рок одговара на сите поставени новинарски прашања. Комуникацијата со медиумите се одвива телефонски, по електронска пошта, но и преку мобилни апликации за електронска комуникација со цел навремено обезбедување на потребните информации.

На 1 март 2024 година Јавниот обвинител на Република Северна Македонија, Основниот јавен обвинител на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, и јавните обвинители од тоа обвинителство одржаа брифинг за новинари во новата зграда на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција. На брифингот надлежните обвинители детално информираа за текот на постапките во предметите од интерес на јавноста.

На 11 декември 2024 година, Јавниот обвинител на Република Северна Македонија и јавни обвинители од целата држава одржаа брифинг за новинари, при што јавноста беше информирана за текот на постапките во повеќе предмети во надлежност на различни јавни обвинителства.

За одредени поспецифични предмети, како и за правни прашања поврзани со примена на одредбите од Кривичниот законик и Законот за кривична постапка, во текот на годината исто така беа организирани помали брифинзи и средби со новинари. Јавни обвинители учествуваа на конференции и дебати и даваа изјави и интервјуа за домашни и странски печатени и електронски медиуми, со цел подетално информирање за постапувањето по конкретни предмети.

Освен објавените соопштенија и интервјуа, Јавното обвинителство преку својата веб страница транспарентно и директно ја информира јавноста за сите останати аспекти од својата работа – организациска поставеност, планирани и спроведени јавни набавки, финансиски извештаи, планирани и спроведени постапки за вработување, донесени подзаконски акти (правилници), потпишани меморандуми и договори за соработка и сл.

Јавното обвинителство на Република Северна Македонија во 2024 година започна да објавува и интерен билтен „Обвинителски печат“ во кој се одбележуваат поважните активности на јавните обвинителства.

Соработка со граѓански организации и новинарски здруженија

Во текот на 2024 година, Јавното обвинителство дополнително ја продлабочи соработката со Здружението на новинари на Македонија (ЗНМ), Самостојниот синдикат на новинари и медиумски работници (ССНМ) и други здруженија. Во соработка со Здружението на јавни обвинители беа организирани и заеднички настани со новинарските здруженија, особено во насока на поефикасно постапување во предметите кои се однесуваат на безбедност на новинарите, како и примена на законските измени во насока на третирање на нападот врз новинар како напад врз службено лице.

Во истовреме, Јавното обвинителство во соработка со Министерството за внатрешни работи и Здружението на новинари, изготви Прирачник за безбедност на новинари со цел детално појаснување во јавноста за процедурата за пријавување и постапување по кривични дела против безбедноста на новинарите.

Во основните јавни обвинителства во Скопје, Битола, Тетово и Штип функционираа назначените јавни обвинители како контакт-точки задолжени да

го следат постапувањето во предметите поврзани со безбедноста на новинарите. Во извештајната година беа регистрирани четири настани кои влегуваат во описот на кривични дела со напади врз новинари и медиумски работници, од кои 2 се расчистени, сторителите се идентификувани и е поведена постапка, додека по 2 се постапува од страна на надлежните органи за идентификација на сторител на кривично дело.

На иницијатива на мрежа невладини организации, во Основното јавно обвинителство Скопје беше назначен и посебен јавен обвинител задолжен да го следи постапувањето во предметите за кривични дела од омраза и дискриминација.

Номинираниот јавен обвинител има надлежност да го следи постапувањето во предметите и да остварува контакт со пријавителите и со невладините организации кои ги претставуваат интересите на лицата кои се јавуваат во својство на оштетени во ваквите предмети.

V. СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ ОД ЈАВЕН КАРАКТЕР

Во Јавното обвинителство на Република Северна Македонија согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер во 2024 година примени се 22 барања, а на 22 е позитивно одговорено. Нема одбиени и неодговорени барања, а на едно барање е вложена жалба до Агенцијата (ЈОРСМ доставило известување до подносителот, без да донесе формално решение согласно чл.20 ст.2 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер), која истото го уважила и ја преиначила првостепената одлука. Отфрлени или неодговорени барања нема.

VI. МЕЃУИНСТИТУЦИОНАЛНА СОРАБОТКА

Поаѓајќи од уставната и законската поставеност како единствен самостоен орган кој ги гони сторителите на кривични дела, Јавното обвинителство постојано ја развива соработката со институциите и органите со кои е делотворна континуирана размена на информации заради обезбедување ефикасност на кривичниот прогон. Јавното обвинителство ја јакне соработката и со образовните институции кои имаат наставни програми од областа на правото и во кои се подготвуваат идните генерации правници.

Меѓуресорско тело за борба против корупцијата – Стратегија за јакнење на капацитетите за јакнење на финансиски истраги и Стратегија за борба против корупцијата – Акциски план, активно вклучени и во подготовка на Законот за

граѓанска.

Соработката со Државната комисија за спречување на корупција се реализираше во согласност со потпишаниот Меморандум за соработка меѓу двете институции. Во текот на извештајниот период, ДКСК поднесе 10 иницијативи за кривично гонење до Јавното обвинителство. По сите нив се оформени предмети и се постапува во надлежните обвинителства со преземање дејствија.

Јавното обвинителство интензивно соработува со Државниот завод за ревизија. До обвинителството беа поднесени вкупно 15 ревизорски извештаи во 2024 година. Еден од нив беше изготвен врз основа на барање за добивање потребни податоци од страна на обвинителството, што претставува нова форма за соработка меѓу двете институции. Исто така, надлежните јавни обвинители, согласно потпишаниот меморандум за соработка меѓу двете институции, имаа повеќе работни средби со овластените државни ревизори и од нив добиваа одредени стручни појаснувања со цел поефикасно постапување по ревизорските извештаи.

Јавното обвинителство активно учествуваше со свои претставници во изготвување на Стратегијата за правосудството, како и во дефинирањето на приоритетите од Реформската агенда на ЕУ и Планот за раст.

VII. МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Јакнењето на меѓународната соработка на Јавното обвинителство овозможува зголемена меѓународна институционална видливост, но во исто време е исклучително важен сегмент за зголемена ефикасност и забрзување на истрагите особено во делот на борбата со прекуграничен криминал. Посебен сегмент од меѓународната соработка претставува соработката која се остварува заради меѓународна правна помош.

VII.1 Меморандуми и средби

На 04 јануари 2024 година, Јавниот обвинител на Република Северна Македонија беше во посета во Тирана - Албанија каде учествуваше на Меѓународна Конференција на високо ниво „Зајакнување на одговорноста: Засилување на напорите во борбата против корупцијата на Западен Балкан”.

Од 15ти до 17ти април 2024 година, Јавниот обвинител на Република Северна Македонија на покана на Врховниот државен обвинител на Црна Гора, Милорад Марковиќ, во Будва учествуваше на Регионален состанок на обвинители, судии и бранители на кој се разговараше за пренесување и прифатливост на докази

меѓу судството во регионот во случаи на воени злосторства.

Во периодот од 5ти до 6ти јуни 2024 година, Јавниот обвинител на Република Северна Македонија беше во службена посета на Република Црна Гора, по повод консултативен форум на јавните обвинители на земјите од Западен Балкан.

На 16 септември 2024 година, Јавниот обвинител на Република Северна Македонија учествуваше на Регионалната конференција за обвинители за соработка и обработка на воени злосторства, што се одржа во Подгорица, Црна Гора.

Од 28 до 31 октомври 2024 година, делегација на Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, предводена од Јавниот обвинител на Република Северна Македонија, заедно со делегација на Државниот завод за ревизија предводена од Главниот државен ревизор м-р Максим Ацевски, престојуваше во студиска посета на соодветните институции во Република Полска, Варшава за да ги согледа можностите за унапредување на комуникациските практики меѓу обвинителството и ревизорското тело. Посетата беше финансирана од Вестминстер Фондацијата за Демократија (ВФД).

Во рамките на посетата, Јавниот обвинител на Република Северна Македонија Љупчо Коцевски потпиша Меморандум за соработка со Генералниот јавен обвинител на Република Полска Адам Боднар, со кој во пресрет на почетокот на полското Претседателство со ЕУ беше воспоставена основа за поблиска соработка меѓу обвинителствата на двете држави, пред се во областите кои вклучуваат размена на експертиза и оперативно искуство од специјализирани обвинителства, студиски и работни средби, како и заеднички програми за обука и директно споделување искуства од аспект на организација, управување со човечки ресурси и дигитални технологии.

VII.2 Меѓународна правна помош и меѓународна соработка

Јавното обвинителство во континуитет ги јакне капацитетите за меѓународна правна помош, како преку Одделението за меѓународна правна помош кое функционира во рамките на Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, така и преку директна комуникација на домашните јавни обвинителства со обвинителства и други институции од странски земји.

Со оглед на фактот дека криминалните структури со своите дејствија се почесто ги надминуваат националните граници, неспорно се појавува

потребата во следниот период уште повеќе да се инвестира во јакнење на меѓународната размена на информации меѓу истражните органи со цел да се обезбеди ефикасен кривичен прогон.

Во текот на 2024 година, предку Одделението за меѓународна правна помош во ЈОРСМ биле примени и испратени вкупно 469 барања за меѓународна правна помош, што е за 16 барања повеќе во однос на 2023 година кога биле примени 453. Основните јавни обвинителства поднеле 138 барања за меѓународна правна помош. Најчести земји од кои сме побарале меѓународна правна помош се соседните и воопшто балканските земји, додека од останатите по бројот на барања предничат Соединетите Американски Држави како земја во кои се регистрирани седиштата на најголем дел од социјалните мрежи. Најчесто барања за меѓународна правна помош до нас пристигнуваат повторно од балканските земји, што е разбирливо со оглед на поврзаноста и неопходноста од меѓусебна соработка за разоткривање на криминалните структури. Освен ова, на листата на земји кои побарале меѓународна правна помош се и Унгарија, Германија, Чешка, Словачка, Турција, Романија, Франција и други. Вкупно пристигнати барања се 294 преку Министерството за правда, 37 од други државни органи- МНР и МВР, директно од други земји, од кои 11 барања се од- до КАРИН – АРО. По сите барања од страна на Јавното обвинителство на РС Македонија, Одделение за меѓународна правна помош е постапено.

Во поглед на видот на дејствијата преземени по барањата за меѓународна правна помош, тука се вклучени екстрадиции, барања за достава на податоци, преземање на кривично гонење, замолници за сослушување и други замолници, известувања, информации и достава на списи.

Јавното обвинителство активно соработува со Европската правосудна мрежа во кривична материја – EЈN активности.

Во текот на оваа извештајна година продолжи и трендот на инволвирање на Република Северна Македонија во случаите регистрирани во Европска правда и тоа како по барања на други држави, така и по отворање на предмети во кои Република Северна Македонија се јавува како земја-барател на асистенција од Европска правда при обезбедувањето на меѓународната правна помош. Во прилог следи табела на обемот на работа на Канцеларијата за врски на Република Северна Македонија во Европска правда во периодот од 01.01.2024 до 31.12.2024 година. Податоците се прикажани на годишно ниво, при што посебно е прикажан бројот на ново-евидентирани предмети во конкретната година и бројот на тековни предмети.

Извештајниот период е започнат со 64 тековни предмети регистрирани во системот на Европска правда, како и 7 тековни билатерални соработки во кои е

инволвирана Република Северна Македонија и најмалку една земја членка на Европската Унија. Во текот на извештајната година отворени се вкупно 45 нови предмети од кои 28 предмети во кои се инволвирани земји членки на Европската Унија и 17 предмети во кои се остварени билатерални соработки. Притоа, подеднаков е бројот на предметите во кои помош е побарана од Република Северна Македонија и бројот на предметите во кои надлежните органи во Република Северна Македонија побарале помош од други држави.

Во однос на реализираните билатерални соработки во текот на извештајниот период, треба да се напомене дека најголем дел од билатералните соработки се со земјите од Западен Балкан, а вреди да се напомене и околноста дека остварени се повеќе билатерални соработки со Швајцарија од каде се проследени и спонтани информации за постоење на докази за потенцијални коруптивни дела на лице за кое во Република Северна Македонија веќе во тек се неколку судски постапки. За прв пат е остварена и билатерална соработка и со Нов Зеланд и Бразил.

Во рамки на извештајниот период склучени се два Договори за формирање на заеднички истражни тимови, од кои еден со Косово, а еден со Србија. Во рамки на двата заеднички истражни тима воспоставена е интензивна соработка, одржани се повеќе координативни состаноци и реализирани се два дена на акција. Во рамки на соработката со Косово на денот на акција уапсен е македонски државјанин во Косово под сомнение за кривично дело Фалсификување на пари - монети евра и воедно координирано, во двете држави извршени се претреси на повеќе локации. Во рамки на соработката со Србија во текот на извештајниот период одржани се повеќе координативни состаноци и се вршеа неопходните подготовки за спроведување на ден на акција. Двата заеднички истражни тима беа финансиски подржани од проектот за кривична правда во Западен Балкан во рамки на Европрава (WB Crim Just Project), преку обезбедување на финансиски средства за учество и одржување на координативни состаноци, како и набавка на опрема неопходна за функционирање на заедничкиот истражен тим. Во текот на извештајната година продолжи да функционира заедничкиот истражен тим склучен во претходните извештајни периоди со Италија, Албанија и Косово за предмет од областа на тероризмот.

Новина во работењето на Канцеларијата за врски со Европрава е воведување на можности за обезбедување на спонтани и оперативни информации за потребите на предмети кои се водат пред јавното обвинителство. Имајќи ја предвид раководната улога на јавниот обвинител уште во најраните фази на кривичната постапка, надлежните обвинители преку јавниот обвинител за врски, обезбедуваа оперативни податоци значајни за насочување на предметите и натамошните истражни дејствија. Ваквиот тип на соработка се

реализира преку Европол и каналите на полициска соработка до кои се обраќа обвинителот за врски. Ваков тип на соработка е реализирана во два предмети и обезбедени се бараните податоци. На основа на обезбедените податоци, дефинирани се следни истражни дејствија и еден од предметите е преземен во надлежност на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, каде беше отворена истражна постапка против повеќе лица.

Јавното обвинителство во рамките на меѓународната соработка е вклучено во повеќе меѓународни мрежи, како што е GLOBE – Глобалната оперативна мрежа на ОН за антикорупциски органи, CARIN – Мрежата за поврат на имот, Мрежата за контрола на мало и лесно оружје во Југоисточна и Истона Европа (SEESAC), а преку AFCOS мрежата разменува податоци и со Европската канцеларија против измами (OLAF). Во сите овие меѓународни мрежи, Јавното обвинителство на Република Северна Македонија има свој претставник и активно учествува во активностите.

Преку контакт лицето на INTERPOL за конфискација на имот во Република Северна Македонија, Јавното обвинителство е вклучено и во активностите од проектот на INTERPOL за сребрена потерница, во кој нашата земја е прва држава од регионот која дава активен придонес во пилот фазата за распишување на сребрени потерници.

Етаблирањето на обвинителството како институција на која може да се смета при гонење на прекуграничен криминал и работа на меѓународно важни и експонирани кривично правни случаи ја зајакнува позицијата на Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, а со самото тоа и на нашата држава.

Б. СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД

VIII. ЗБИРНИ ПОДАТОЦИ ЗА БРОЈОТ И ПОСТАПКИТЕ ПО КРИВИЧНИ ПРЕДМЕТИ

Основните јавни обвинителства, во текот на 2024 година постапуваа по новопримени кривични пријави против вкупно **25.909** сторители на кривични дела, од кои против 20.103 полнолетни, против 1.260 деца и против 4.546 непознати сторители на кривични дела, како и по 11.346 незавршени предмети на крајот од 2023 година. Според тоа, основните јавни обвинителства во текот на извештајната 2024 година постапуваа против вкупно **37.255** сторители на кривични дела.

Табеларен преглед на сторители на кривични дела по кои постапуваа обвинителствата во 2024 година:

	Пристигнати пријави во 2024	Префрлени во работа од 2023	Вкупно
Полнолетни сторители	20.103	11.180	31.283
Деца	1.260	166	1.426
Непознати сторители	4.546	49.928 (од претходните години кои не се предмет на статистичка обработка во извештајот)	4.546
Вкупно	25.909	11.346	37.255

Од вкупно пријавените сторители на кривични дела во 2024 година, 4.546 се однесуваат на непознати сторители, каде се уште од страна на надлежните органи се преземаат дејствија за откривање на сторителите. Во обвинителствата од претходните години голем број предмети против непознати сторители на кривични дела. Тие се пренесуваат додека истражните органи, постапувајќи по наредбите и насоките што ги издава обвинителството, не ги откријат сторителите.

Јавните обвинителства во континуитет ја следат ваквата статистика и преземаат соодветни активности со цел да се стимулира откривачката функција на надлежните органи. Ова е една од причините која придонесува да се намалува бројот на новопримени кривични пријави против непознати сторители на годишно ниво.

Натамошната анализа за работењето на јавното обвинителство од аспект на процентуално пресметување на преземени дејствија и анализа на појави, не го опфаќа бројот на предмети против непознати сторители на кривични дела.

Споредбата на статистичките податоци за примени пријави од 2023 година со оние од претходната година, покажува дека има зголемување на бројот на новопримени кривични пријави според бројот на сторители на кривични дела, како во однос на полнолетните сторители, така и во однос на децата и тоа за околу 10%.

Табеларен преглед за споредба на бројот на примени кривични пријави според сторители на кривични дела:

Сторители на кривични дела	2023	2024
Полнолетни	17.124	20.103
Деца	944	1.260
Непознати	5.658	4.546
Вкупно:	23.726	25.909

VIII.1. КРИВИЧНИ ДЕЛА ИЗВРШЕНИ ОД ПОЛНОЛЕТНИ СТОРИТЕЛИ

VIII.1.1. Постапување на основните јавни обвинителства

Основните јавните обвинителства во текот на 2024 година постапувале против **31.283** полнолетни сторители на кривични дела, од кои за 20.103 сторители пријавите се примени во извештајната година, а за 11.180 пријавите се префрлени од претходната 2023 година.

Податоците покажуваат зголемување на бројот на пријавени полнолетни сторители на кривични дела во однос на претходните години во основните обвинителства од подрачјата на вишите јавни обвинителства во Скопје, Штип и Гостивар. Единствено во Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција и во Вишото јавно обвинителство Битола се регистрира намалување на бројот на пријавени полнолетни сторители на кривични дела.

Табела за постапки против полнолетни сторители по виши јавни обвинителства и ОЈО ГОКК:

Вишо јавно обвинителство со подрачните основни обвинителства	2022	2023	2024
Скопје	16.720	14.263	15.667
Битола	6.042	5.979	5.752
Штип	2.954	3.046	3.382
Гостивар	5.437	5.033	5.465
ОЈО ГОКК	1.081	1.185	1.017
Вкупно:	32.234	29.506	31.283

Во Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, кое постапувало по кривични пријави против вкупно 1.017 полнолетни сторители на кривични дела, за 424 полнолетни лица постапката се водела во Специјализираното одделение за гонење на кривични дела сторени од лица со полициски овластувања и припадници на затворската полиција.

VIII.1.2. Подносители на кривични пријави

Во текот на извештајниот период, од новоподнесените кривични пријави против 20.103 полнолетни сторители на кривични дела, кривичните пријави против 14.196 лица или 70,6% од вкупниот број на кривични пријави ги поднело Министерството за внатрешни работи. Со ова, доколку се споредат и податоците од претходната 2023 година, евидентно е дека **во вкупниот број поднесени кривични пријави се зголемува уделот на пријавите поднесени од МВР, што укажува на раст на активноста на полицијата.**

Исто така, забележливо е зголемување и на уделот на поднесени кривични пријави каде како подносител се јавуваат граѓаните - поднеле кривични пријави против 2.753 лице или 13,7% од вкупниот број. Ова е значителен податок кој упатува на одреден раст на довербата на граѓаните во Јавното обвинителство, бидејќи тие почесто се решаваат своите пријави да ги достават токму во обвинителството.

Значителен е бројот на постапки оформени по допрен глас, односно

по сопствена иницијатива или непосредно забележување на јавните обвинители, кои во 4,4% случаи во 2024 година отвориле постапки на овој начин. Оформувањето на предмети на овој начин забележува раст во однос на 2023 година, кога процентот на поведени постапки по допрен глас беше 3,8% од вкупниот број, што укажува на важноста на овој инструмент за јавното обвинителство.

Табела за постапки во 2024 година според подносителите на пријавите по виши јавни обвинителства и ОЈОГОКК, со споредбени податоци за 2023 година

ВЈО	Вкупно пријави по лица	Подносителите					
		МВР	Граѓани	Правни лица	Други државни органи	Иницијатива на ЈО	Други
Скопје	9.616	6.618	1.307	583	776	319	13
Битола	3.459	2.499	512	96	134	205	13
Штип	3.006	2.018	621	78	135	132	22
Гостивар	3.351	2.736	270	43	80	172	50
ОЈО ГОКК	671	325	43	20	48	45	190
Вкупно 2024	20.103 100%	14.196 70,6%	2.753 13,7%	820 4,1%	1.173 5,8%	873 4,4%	288 1,4%
Вкупно 2023	16.815 100%	11.499 68,4%	2.291 13,6%	783 4,6%	1.319 7,8%	641 3,8%	282 1,8%

VIII.1.3. Постапување по кривични пријави

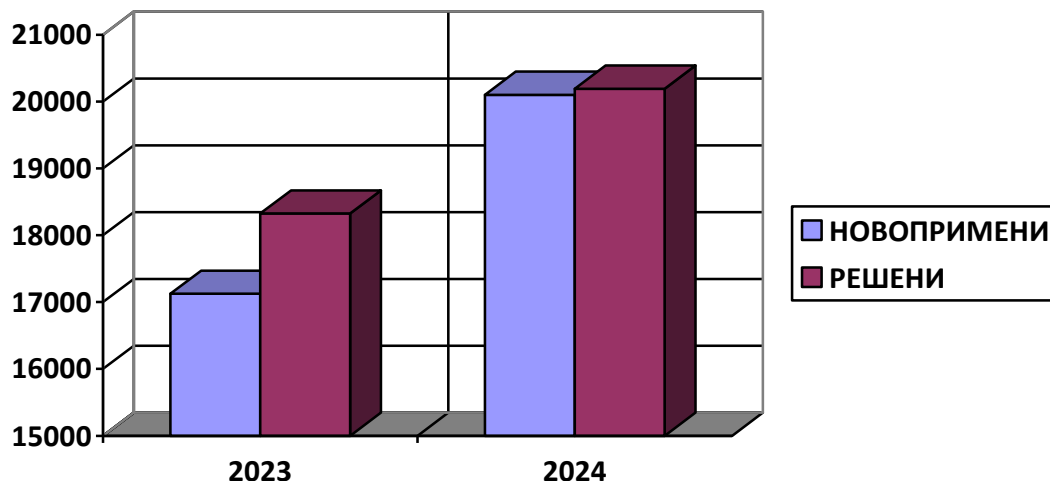
Обем и ажурност

Постапувајќи против вкупно 31.283 полнолетни лица, основните јавни обвинителства решиле кривични пријави против 20.192 лица или решени биле 64,5% од вкупниот број на предмети во работа, а на крајот на годината, кај други органи или кај јавните обвинители, останале во работа кривични пријави против 11.091 лица или 35,5%.

Со оглед на тоа што процентот на решени пријави е поголем од истиот во 2023 година кога изнесувал 61,2%, неспорно може да се заклучи дека Јавното обвинителство, и покрај тоа што функцијата ја извршува со намален број јавни обвинители, го совладало приливот на нови предмети, туку и го намалило бројот

на нерешени предмети на крајот на годината. Бројот на решени пријави е поголем од бројот на новопримени пријави во текот на годината што може да се види на следниот:

Графички приказ на вкупен број на новопримени наспроти бројот на решени кривични пријави за 2023 и 2024 година:

Доколку се анализира по подрачјата на вишите јавни обвинителства и Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, постојат одредени разлики во обемот на работа и ажурноста во постапувањето.

Така, на подрачјето на Вишо јавно обвинителство Гостивар се постапувало против вкупно 5.465 лица, од кои 3.351 пријавени во извештајната година и против 2.114 лица од претходната 2023 година. Основните јавни обвинителства на подрачјето на Вишото јавно обвинителство Гостивар решиле пријави против вкупно 3.875 лица, односно бројот на решени пријави е поголем од бројот на новопримени, за разлика од 2023 година. Овие бројки укажуваат дека на подрачјето на ова Вишо јавно обвинителство во извештајниот период биле надминати проблемите со изразен кадровски дефицит, со кои ова подрачје се соочуваше подолг временски период.

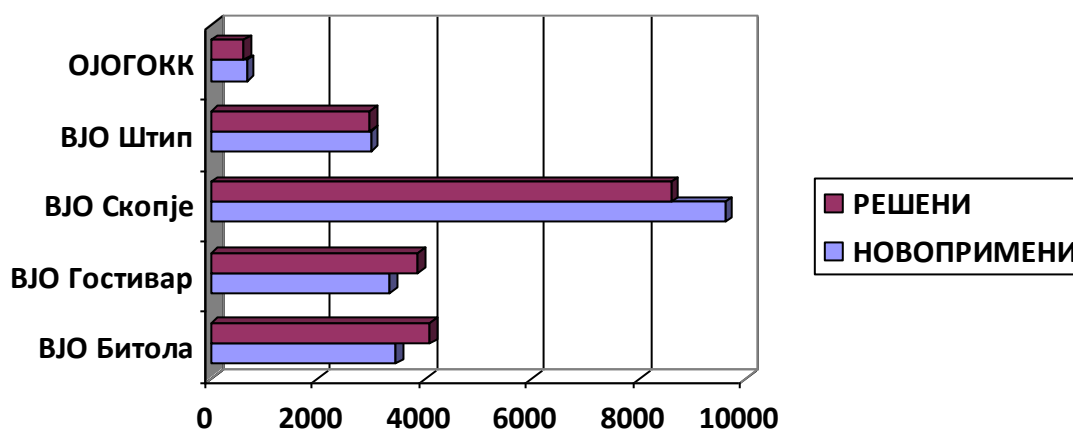
На подрачјето на Вишото јавно обвинителство Штип се постапувало против 3.382 лица, од кои 3.006 лица од извештајната година, а 376 лица од претходниот период. На ова подрачје основните јавни обвинителства на крајот од годината донеле одлуки против 2.982 лица. На крајот на 2024 се забележува дека бројот на решени пријави е поголем споредбено со 2023 година, иако има пораст и на бројот на пријавени лица.

Основните јавни обвинителства од подрачјето на Вишо јавно обвинителство Битола постапувале против 5.752 лица, од кои 3.459 пријавени во извештајната година и 2.293 останати во работа од претходната година. Во 2024 година биле решени предмети против 4.098 лица. Овие податоци укажуваат на зголемување на процентот за речиси 10% на решени кривични пријави и покрај нецелосната екипираност со јавни обвинители и службеници.

На подрачјето на Вишо јавно обвинителство Скопје во текот на извештајната 2024 година во работа биле кривични пријави против вкупно 15.667 лица, односно околу 50% од кривичните пријави поднесени во целата држава. Од нив 9.616 новопријавени лица и против 6.051 лица кои останале во работа на крајот од 2023 година. Само бројот на новопријавени лица на подрачјето на ова вишо јавно обвинителство се зголемил за 30% во однос на претходната 2023 година, што укажува на исклучително зголемен обем на работа на основните јавни обвинителства на ова подрачје. Од вкупната бројка на постапување, на крајот од 2024 година основните јавни обвинителства решиле пријави против 8.612 лица, а останале во работа кривични пријави против 7.055 лица.

Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција во текот на извештајната година постапувало против 1.017 полнолетни сторители од кои 671 новопријавени и 346 лица од претходната година. Решени се кривични пријави против 625 лица или 61,46%, а во работа на крајот од годината останале кривични пријави против 392 лица.

Графички приказ на бројот на новопримени наспроти бројот на решени кривични пријави по подрачја на виши јавни обвинителства и ОЈОГОКК:

VIII.2. КРИВИЧНИ ДЕЛА ИЗВРШЕНИ ОД СТОРИТЕЛИ - ДЕЦА

Во 2024 година до основните јавни обвинителства биле поднесени **кривични пријави против 1.260 деца**, што во вкупен обем на работа по кривични пријави против познати сторители на кривични дела претставува учество со 5,9%.

Во текот на годината јавните обвинителства постапувале и по кривични пријави од претходната година против 166 деца, така што во работа имале пријави спрема вкупно 1.426 деца.

Од вкупниот број кривични пријави по кои е постапувано во 2024 година решени се пријави спрема 1.268 деца, а на крајот на годината останале во работа спрема 158 деца или 11,1%.

Од вкупниот број решени пријави, спрема 666 деца или 46,7% поднесени се барања за подготвителна постапка. Во претходната 2023 година барања за поведување на подготвителна постапка беа поднесени спрема 422 деца, што значи дека во извештајната 2024 година се бележи раст на бројот на поднесени барања за подготвителни постапки против малолетници за околу 60%.

Вкупно спрема 460 деца или во 32,3% од случаите кривичните пријави се отфрлени. Ако се погледне структурата на отфрлени кривични пријави, спрема 137 деца пријавите се отфрлени, бидејќи се работи за кривично неодговорни деца до 14 години возраст, а за другите 323 деца отфрлени се по основ на начелото на опортунитет и други основи.

Спрема 3 деца поднесен е директен предлог за санкција, а спрема две деца била побарана и определена мерка притвор.

Кога станува збор за тежината на кривичните дела сторени од малолетници, треба да се наведе дека во 2024 година против 3 деца во судир со законот постапувало Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција. Децата сториле кривични дела Криумчарење на мигранти (418-б од КЗ).

VIII.2.1 Подготвителна постапка

Во текот на 2024 година спрема 666 деца поднесени се барања за поведување на подготвителна постапка.

Во претходната 2023 година барања за поведување на подготвителна постапка беа поднесени спрема 422 деца, што значи дека во извештајната 2024 година се бележи раст на бројот на поднесени барања за подготвителни постапки против малолетници за околу 60%. Ова претставува промена од повеќегодишниот тренд години наназад кога бројот на подготвителни постапки континуирано се намалуваше. Особено ако се има предвид дека во 2024 година и бројот на новоподнесени кривични пријави против деца покажува зголемување, тоа укажува на значителен **раст на предметите во кои деца се јавуваат како сторители на кривични дела.**

Покрај иницираните подготвителни постапки, јавните обвинители во извештајниот период постапувале и по нерешени подготвителни постапки од претходната година против 266 деца, така што вкупно во работа имале подготвителни постапки спрема 932 деца.

Во 2024 година до судии за деца на надлежните судови јавното обвинителство поднело предлози за примена на санкција спрема 370 деца, при што најчеста мерка која се изрекува со првостепена одлука на судот биле мерки на засилен надзор. Изречен е затвор за деца во 4 случаи и во еден случај Протерување странец од земјата во траење од 5 години.

Од вкупно завршените подготвителни постапки, спрема 95 деца ставени се предлози за запирање на постапка и тоа за 28 деца поради нецелесообразност на водење на постапката, за 67 деца од други причини.

VIII.3. КРИВИЧНИ ДЕЛА ИЗВРШЕНИ ОД НЕПОЗНАТИ СТОРИТЕЛИ

Во 2024 година до јавните обвинителства биле поднесени кривични пријави против 4.546 непознати сторители.

Ако ја споредиме оваа бројка со претходната 2023 година кога биле поднесени 5.658 се забележува тренд на намалување од 1.112 кривични пријави, што во најголем дел се должи и на активностите на јавното обвинителство да ја стимулира улогата на надлежните органи за ефикасно откривање на сторителите на кривични дела.

Јавните обвинителства постапувајќи по новопримени кривични пријави против непознати сторители до Министерството за внатрешни работи доставиле 3.008 наредби за откривање на сторителите на кривичните дела, додека во 335 случаи биле издадени наредби и барања за собирање податоци до други органи. Од новоподнесените кривични пријави во 2024 година, како резултат на преземените дејствија, откриени се 497 сторители на кривични дела.

Во 2024 година, јавните обвинителства во работа имале и кривични пријави против 49.928 непознати сторители на кривични дела кои останале неоткриени од претходните години. Со тоа вкупната бројка на непознати сторители против кои се постапува со цел да бидат откриени изнесува 54.474. Од оваа бројка на стари предмети, во текот на 2024 година откриени се 588 сторители на кривични дела.

Со решение за отфрлање на кривичната пријава во 2024 година се решени пријави против 13.160 непознати лица, најмногу по основ на застареност, по кој биле отфрлени пријави против 11.919 непознати лица.

VIII. 4. ПОСТАПУВАЊЕ И ПРЕЗЕМЕНИ ДЕЈСТВИЈА ОД ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛСТВА ПО ПРЕДМЕТИТЕ

VIII .4.1 Барање за собирање податоци и потребни известувања

Во 2024 година, основните јавни обвинителства, постапувајќи по кривичните пријави, презеле дејствија на собирање на потребни податоци и известувања во 16.179 случаи.

Табела за поднесени барања за собирање податоци и потребни известувања според подрачја на виши обвинителства:

Подрачје на вишо обвинителство	Поднесени барања
Вишо јавно обвинителство Скопје	7.327
Вишо јавно обвинителство Битола	3.641
Вишо јавно обвинителство Штип	3.558
Вишо јавно обвинителство Гостивар	1.498
ОЈОГОКК	155
ВКУПНО	16.179

VIII.4.2. Истражни дејствија на јавниот обвинител

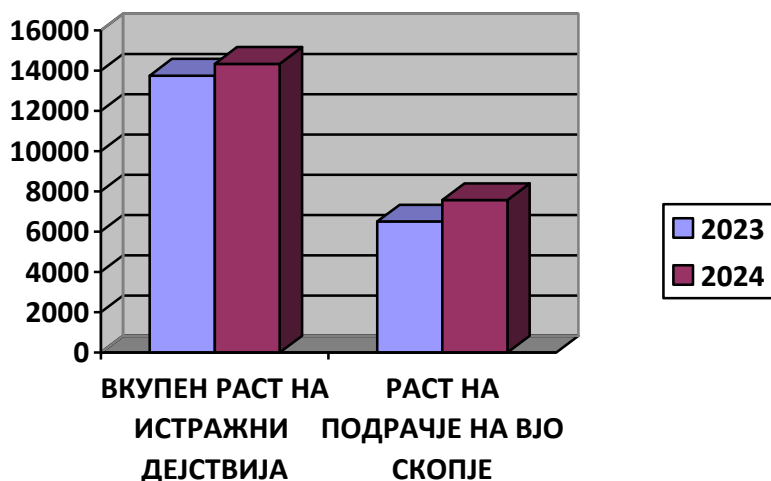
Јавните обвинители поголемиот број дејствија ги преземаат пред носењето на Наредбата за спроведување на истражна постапка, меѓутоа сами спроведуваат и голем дел од истражни дејствија во предметите кои се водат во скратена постапка и за кои законот не бара формално спроведување истрага.

Во 2024 година во предистражна постапка од јавните обвинители биле преземени **најмалку 14.345 различни истражни дејствија**, кои вклучуваат увиди на лице место, претреси, препознавања, наредби за вештачење, повикување и испитување сведоци и слично.¹

Табела за преземени истражни дејствија во предистражна постапка според подрачја на виши обвинителства:

Подрачје на вишо обвинителство	Издадени наредби во предистрага
Вишо јавно обвинителство Скопје	7.575
Вишо јавно обвинителство Битола	3.223
Вишо јавно обвинителство Штип	2.255
Вишо јавно обвинителство Гостивар	1.087
ОЈО ГОКК	205
ВКУПНО	14.345

Во споредба со претходната 2023 година, кога во предистрага биле преземени 13.758 истражни дејствија, во 2024 година се забележува значителен раст. Ова е особено евидентно за основните јавни обвинителства на подрачјето на Вишото јавно обвинителство Скопје, каде бројот на издадени наредби во предистрага се зголемил од 6.505 во 2023 на 7.575 во 2024 година. Во рамките на ова, основните јавни обвинителства на подрачјето на ВЈО Скопје наредиле и 23 финансиски истраги.

Дополнително на оваа бројка, Основното јавно обвинителство за

¹ Во оваа бројка се опфатени единствено истражните дејствија кои се регистрирани во уписниците каде се евидентираат само најважните преземени дејствија. Со оглед на тоа, вкупната бројка на преземени истражни дејствија од јавните обвинители го надминува овој број

гонење на организиран криминал и корупција во предистражна постапка презело различни истражни дејствија против 205 лица, кои вклучуваат наредби за вештачења, наредби за финансиски истраги, примена на посебни истражни мерки и други дејствија за обезбедување докази во предмети за тешки кривични дела.

Овие податоци се несомнен показател за зголемениот ангажман на јавните обвинители во обезбедувањето на доказите за кривичен прогон.

VIII.4.2.1 Примена на посебни истражни мерки

Ефикасноста на органите на кривичниот прогон во борбата против организираниот криминал и корупција се зголемува со примена на посебните истражни мерки.

Забележително е дека бројот на случаи во кои се применувале посебни истражни мерки во текот на 2024 година има значителен тренд на намалување во однос на 2023 година (биле користени во 35 случаи во однос на 87 случаи претходната година), меѓутоа податоците за опфатот на лица и предмети покажуваат дека овој вид мерки и натаму се користат како исклучително важно средство за обезбедување докази.

Така, во текот на извештајната година, под опфат на посебни истражни мерки биле вкупно 363 лица со утврден идентитет, 8 лица со неутврден идентитет и 163 предмети на кривично дело.

За споредба, во 2023 година во сите основни јавни обвинителства применети биле посебни истражни мерки од чл.252 од ЗКП против 416 лица со утврден идентитет, и 93 предмети на кривично дело.

Вкрстувањето на податоците според бројот на случаи и бројот на опфатени лица и предмети недвосмислено укажува дека во извештајната 2024 година бил заземен посложен пристап за примена на посебните истражни мерки, со комбинирање на повеќе видови мерки во еден предмет и со опфат на повеќе лица и предмети со цел поефикасно обезбедување на доказите.

Во најголем број случаи била користена мерката од член 252 ст.1 т.3 (Тајно следење и снимање на лица и предмети со технички средства надвор од домот или деловен простор означен како приватен), а веднаш потоа и мерката предвидена во член 252 ст.1 т.1 (Следење и снимање на телефонските и други електронски комуникации во постапка утврдена со посебен закон).

Забележително е дека посебните истражни мерки во најголем број на случаи се применувале за откривање на кривичните дела - неовластено производство и пуштање во промет наркотични дроги, психотропни супстанции и перкурзори, перење пари и други приноси од казниво дело, злоупотреба на службена должност и овластување, примање и давање поткуп, криумчарење мигранти, тероризам и терористичка организација, како и злосторничко здружување, што значи дека мерките **биле применети за откривање на сериозни и тешки облици на криминал, коруптивни кривични дела и за откривање на кривични дела и сторители за кои доказите тешко би можеле да бидат обезбедени на друг начин.**

Во најголем дел од случаите иницијативата за примена на посебни истражни мерки потекнала од Министерството за внатрешни работи, меѓутоа за одбележување е фактот дека во 2 случаи јавното обвинителство применувало посебни истражни мерки по сопствена иницијатива. Во однос на претходната 2023 година, ова покажува дека постои тренд на постепено зголемување на примената на посебните истражни мерки по сопствена иницијатива од страна на обвинителствата.

Неопходно е да се истакне примената на посебните истражни мерки во 2024 година **била ефикасна**, времетраењето на нивната примена е намалено и најголем број случаи мерките завршиле со понатамошни постапки - отворање истраги и подигнување обвиненија.

Од примената на посебните истражни мерки за јавното обвинителство не произлегуваат финансиски импликации, односно **обвинителството нема увид во финансиските импликации што ги предизвикува примената на посебните истражни мерки**, имајќи предвид дека мерките ги спроведува Министерството за внатрешни работи и тоа до обвинителството не доставува извештај за трошоците произлезени од примената на овие мерки.

Мерките се применувани само во ситуации во кои не може со конвенционални методи да се прибават квалитетни докази за кривичен прогон. Без вакви мерки, особено борбата против сложените облици на криминал, а особено против организираниот криминал и корупцијата би била недоволно ефикасна.

Потребата од овој вид на мерки за обезбедување на докази, се потврдува и со фактот што значителен број истраги во кои биле користени, завршиле со покренување обвиненија и осудителни пресуди, од кои во голем дел од случаите со прифаќање на вината од страна на сторителите за кривичните дела.

Сепак, повеќегодишната примена на истите посебни истражни мерки, од една страна, но и современиот забрзан развој на средствата за комуникации и промената на начините на кои сторителите се обидуваат да го прикријат сторувањето на кривичните дела, од друга страна, наметнуваат потреба од постојано унапредување на можностите и на системите за примена на посебни истражни мерки како средство за ефикасна борба против криминалот.

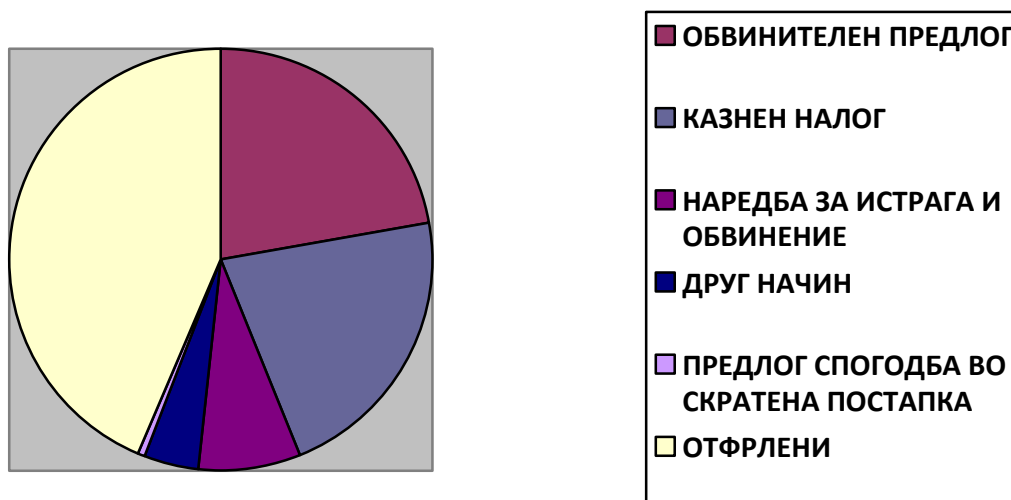
VIII.4.3. Резултати од истраги спроведени од јавните обвинителства / Одлуки по кривични пријави

VIII.4.3.1. Број и структура

Постапувајќи против вкупно 31.283 полнолетни лица, основните јавни обвинителства решиле кривични пријави против 20.192 лица. Структурата на одлуките на решените кривични пријави покажува дека:

- 1) Поднесени се обвинителни предлози против 4.501 лице или 22,4%,
- 2) Дополнително, против 1.600 лица или во 7,9% од случаите донесени се наредби за спроведување истражна постапка, а по спроведената истрага против 1.188 лица поднесени се обвинителни акти,
- 3) Со предлози за издавање казнен налог се решени предметите против 4.345 лица или 21,5%,
- 4) Предлог спогодба во скратена постапка е поднесена против 108 лица или 0,5%
- 5) Врз основа на чл.288 од ЗКП и од други причини, отфрлени се пријавите против вкупно 8.805 лица или 43,6% и
- 6) Против 833 лица или 4,1% пријавите се решени на друг начин.

Графички приказ за структура на решени пријави:

VIII.4.3.2. Отфрлени кривични пријави

Во делот на кривични пријави кои резултирале со носење на решение за отфрлање на кривична пријава постојат два законски основи, член 288 и членовите 43 и 44 од Законот за кривичната постапка. Разликата меѓу овие основи е значајна од повеќе причини.

Со членот 43 од Законот е предвидена примената на институтот условно одлагање на кривичната постапка, согласно кој јавниот обвинител може условно со решение да го одложи кривичното гонење со согласност на оштетениот за кривично дело за кое е пропишана казна затвор до три години, доколку осомничениот е подготвен да се однесува според упатствата на јавниот обвинител и да ги исполни определените обврски со кои се намалуваат или отстрануваат штетните последици на кривичното дело. Со тоа се разрешува кривичното дело и се влијае на реинтеграцијата на осомничениот.

Според вака предвидениот основ по чл.43 од ЗКП, во текот на 2024 година решени се кривични пријави против 1.345 лица или 15,3% од вкупниот број на донесени решенија за отфрлање на кривични пријави.

Од друга страна, согласно член 44 од Законот, јавниот обвинител не е должен да преземе кривично гонење, односно може да се откаже од гонењето, доколку:

- во Кривичниот законик е утврдено дека судот може сторителот на кривично дело да го ослободи од казна и ако јавниот обвинител со оглед на

конкретните околности на случајот оцени дека самата пресуда без кривична санкција не е потребна,

- во Кривичниот законик за кривичното дело е пропишана парична казна или казна затвор до три години, а осомничениот поради вистинско каење го спречил настанувањето на штетните последици или ја надоместил сета штета и ако јавниот обвинител со оглед на конкретните околности на случајот ќе оцени дека кривичната санкција не е основана, или

- осомничениот како член на организирана група, банда или друго злосторничко здружение доброволно соработува пред или по откривањето или во текот на кривичната постапка и ако таквата соработка и изјава на тоа лице е од суштествено значење за кривичната постапка.

По основот од чл.44 од ЗКП во текот на 2024 година решени се кривични пријави против 182 лица или 2,1% од вкупниот број на донесени решенија за отфрлање на кривични пријави.

Донесените одлуки врз основа на овие законски можности значи дека соодветните пријави се целосно и темелно обработени, прибавени се сите докази со кои се докажува дека осомничениот го сторил кривичното дело, отстранети се штетните последици, постигнати се целите на казнувањето, така што донесеното решение во такви услови значи задоволување на правдата.

Основните јавни обвинителства овој институт најчесто го користеле за кривични дела од чл.297 и чл.300 од КЗ, а во помал обем за кривични дела од чл.235-а, чл.144, чл.133, чл.130 ст.2, чл.247 и чл.202 ст.1 од Кривичниот законик.

Важно е да се напомене дека и покрај запирањето на кривичната постапка, сите основни јавни обвинителства, само врз основа на примената на овој институт, во полза на Буџетот на РСМ оствариле вкупен износ од 19.576.894,00 денари.

Во 2024 година врз основа на примената на овој институт во Буџетот биле уплатени речиси 6,5 милиони денари повеќе отколку во 2023 година, а растот е особено забележителен на подрачјето на Вишото јавно обвинителство Скопје.

Табела за донесени решенија и остварен придонес во Буџетот на РСМ според чл.43 и чл.44 од ЗКП според подрачја на виши обвинителства:

Подрачје на вишо обвинителство	Одлуки по лица (чл.43 и чл.44 ЗКП)	Придонес во корист на Буџетот на РСМ
Вишо јавно обвинителство Скопје	955	14.013.676,00 денари
Вишо јавно обвинителство Битола	94	182.300,00 денари
Вишо јавно обвинителство Штип	146	1.455.600,00 денари
Вишо јавно обвинителство Гостивар	329	3.925.318,00 денари
ВКУПНО	1.527	19.576.894,00 денари

Покрај остварените приходи директно за Буџетот на РСМ, остварен е придонес за хуманитарни цели, во корист на други институции и плаќање издршка.

Другите 7.278 односно 82,6% од вкупниот број на решенија за отфрлање на кривичните пријави се донесени според членот 288 од Законот за кривична постапка, при што најприменувани основи за отфрлање на кривични пријави се:

- пријавеното дело не е кривично дело за кое се гони по службена должност, и
- не постојат основи на сомнение дека пријавениот го сторил кривичното дело.

Во однос на податоците од 2023 година, кога по овој основ биле решени 87% од вкупниот број отфрлени пријави, во извештајната 2024 се забележува значително намалување на уделот на отфрлени кривични пријави по овој основ. Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција во текот на 2024 година донело само 160 решенија за отфрлање на кривични пријави, што бележи намалување во однос на 386 решенија во 2023 година.

VIII.4.3.3. Донесени наредби за спроведување истражна постапка

Основните јавни обвинителства во 2024 година донеле наредби за спроведување истражна постапка против 1.600 лица што е за 172 лица повеќе во однос на претходната година, кога такви наредби биле издадени против 1.428 лица. Во 2024 година, обвинителствата постапувале и во истраги поведени против 691 лица од претходната година, така што вкупно во работа имале истраги против 2.291 лица.

Во однос на ажурноста на истражните постапки, во 2024 година завршени се истрагите против 1.663 лица или 72,6% од вкупниот број истраги во работа. Бројот на завршени е поголем од бројот на новоотворени истражни постапки во текот на годината, што укажува на намалување на бројот на отворени постапки во обвинителствата.

Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција во текот на 2024 година донело наредба за спроведување на истражна постапка против 205 лица, а спроведувало истрага и против 235 лица за кои таа не била завршена во претходниот период.

VIII.4.3.4. Примена на мерката притвор

Мерката притвор во 2024 година од основните јавни обвинителства во подрачјата на четирите виши јавни обвинителства и на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција е применета против 628 лица. Ако се земе предвид дека во текот на 2024 година обвинителствата постапуваа против вкупно новопријавени 20.103 лица, се заклучува дека ваква мерка е побарана **само за 3,1% од сторителите**. Во 2023 година најстрогата мерка се бараше за 3,6% од сторителите.

Притоа, обвинителството ја предлага мерката притвор целосно согласно закон, кога таа е единствен начин за да се обезбеди натамошното непречено одвивање на кривичната постапка.

Табела за времетраење на притворски мерки според подрачја на виши обвинителства

	Вкупно	30 дена	60 дена	90 дена	Над 90 дена
ВЈО Скопје	287	86	73	65	63
ВЈО Битола	93	54	15	18	6

ВЈО Гостивар	99	39	4	31	25
ВЈО Штип	33	7	13	12	1
ОЈО ГОКК	116	17	67	22	10
Вкупно	628	203	172	148	105

Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција постапувало против 116 лице на кои им бил определен притвор.

За 29 лица во 2024 година била определена мерка куќен притвор и тоа: ОЈО ГОКК - 4, а на подрачјето на ВЈО Скопје - 6, на ВЈО Битола – 15, на ВЈО Гостивар – 2 и на ВЈО Штип – 2.

Статистичките показатели укажуваат дека дури и против лица кои се гонат за тежок организиран криминал и корупција, а кои се во надлежност на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција притворската мерка не се користи во сите случаи, туку само таму каде користењето на другите видови на мерки не би ја постигнале целта на кривичната постапка.

За дополнително намалување на предлагањето на мерката притвор, неопходно е да започне фактичка примена на Законот за пробација.

VIII.4.3.5. Одлуки по спроведена истрага

Во извештајната година, **решени се истраги против 1.665 лица** и тоа на следниот начин:

ОДЛУКА	СТОРИТЕЛИ
поднесени обвиненија	1.188
запрени истраги	138
прекинати истраги	96
предлог спогодба во истражна постапка	155
предлог спогодба по поднесување на обвинителен акт	2
на друг начин ²	86
ВКУПНО	1.665

² Податоците се однесуваат на предмети за кои по спроведената истрага е констатирано дека јавното обвинителство кое ја водело истрагата не е месно или стварно надлежно за конкретниот кривично-правен настан или пак во текот на истрагата се утврдило дека за тој кривично-правен настан претходно е водена постапка, поради што предметите се споени.

Споредено со претходната 2023 година, зголемен е бројот на вкупно решени истраги.

Податоците на одлуките по вид и број на решени истраги по одделни јавни обвинителства искажани се во следната табела:

ВЈО	Обвинителен акт	Наредба за запирање	Прекин	Друг начин	Предлог согодба по поднесено обвинение	Предлог спогодба во истражна постапка
Гостивар	208	50	4	4	/	/
Штип	213	23	19	6	/	13
Скопје	487	32	50	1	/	44
Битола	127	19	2	/	1	61
ОЈО ГОКК	153	14	21	75	1	37
Вкупно:	1.188	138	96	86	2	155

Во Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција и во основните јавни обвинителства во Скопје, Куманово и Тетово воспоставени се и функционираат истражни центри со што полесно се обезбедуваат доказите и се скратува времетраењето на истрагата. Со истражните центри се зајакнува и самостојноста на обвинителствата при преземањето на истражни дејствија. Истражните центри континуирано се опремуваат преку донации и со сопствени средства.

VIII.4.3.6 Предлог спогодби

Пресуда врз основа на постигната предлог-спогодба помеѓу јавниот обвинител и осомничениот придонесува за ефикасност и економичност на кривичната постапка, а обезбедува и повеќе други погодности во поглед на правата на осомничениот. Трошоците за кривичната постапка драстично се намалуваат, а целокупната постапка од поднесување на кривична пријава до склучување предлог спогодба во просек завршува за пет месеци. Сите овие факти недвосмислено укажуваат на оправданоста на заложбата на Јавното обвинителство поголем број предмети да се решаваат на ваков начин.

Во текот на 2024 година, **институтот спогодување беше применет во**

вкупно 265 случаи, што е за 70 случаи повеќе од 195 во 2023 година. Од нив, 108 случаи се во скратена постапка, 155 случаи во текот на истражната постапка и 2 случаи по поднесен обвинителен акт.

Табела за склучени спогодби по подрачја на виши обвинителства

	Скратена постапка	Истражна постапка	По поднесен обвинителен акт	Вкупно
ВЈО Скопје	63	44	/	107
ВЈО Битола	25	61	1	87
ВЈО Штип	2	13	/	15
ВЈО Гостивар	5	/	/	5
ОЈО ГОКК	13	37	1	51
Вкупно	108	155	2	265

Најголем раст на примената на институтот на спогодување во 2024 вбо однос на 2023 година има на подрачјето на Вишото јавно обвинителство Скопје и Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција. Најслаба, пак, и натаму е примената во основните јавни обвинителства на подрачјето на Вишото јавно обвинителство Гостивар.

Во однос пак на кривичните дела за кои се склучуваат предлог спогодбите, податоците покажуваат дека институтот наоѓа своја примена како за кривични дела за кои е запрета казна затвор до пет години, така и за кривични дела за кои е запрета казна затвор над пет години.

Наспроти можната негативна перцепција во јавноста, мора да се истакне дека прифаќањето на предлог-спогодба од обвинетите, покажува дека јавните обвинители во текот на постапката прибавиле доволно квалитетни докази, поради кои самите обвинети бараат да се спогодат за видот и висината на кривичната санкција со јавниот обвинител, дури и за кривични дела за кои согласно законот потоа им се изрекува затворска казна, надомест на причинетата штета или конфискација на имотна корист.

VIII.4.3.7. Обвиненија

Во 2024 година јавните обвинителства **поднеле обвиненија против вкупно 10.034 лица**, што е за 698 лица повеќе во однос на 9.336 во 2023 година.

Така, од вкупниот број на поднесени обвиненија во извештајната година, против 4.501 лице поднесени се обвинителни предлози, против 4.345 лица предлози за казнен налог, а против 1.188 лица поднесени се обвинителни акти по спроведена истрага.

Табела за број и вид на поднесени обвиненија во 2024 и 2023 година

	Обвинителен предлог	Предлог за казнен налог	Обвинителен акт	ВКУПНО
2024	4.501	4.345	1.188	10.034
2023	4.352	3.819	1. 165	9.336

VIII.4.3.8 Одлуки на судот по поднесените обвиненија

Во 2024 година јавните обвинители учествувале на вкупно **19.067 одржани главни расправи**. Од тоа 4.026 главни расправи по обвинителни акти и 15.035 главни расправи по обвинителни предлози.

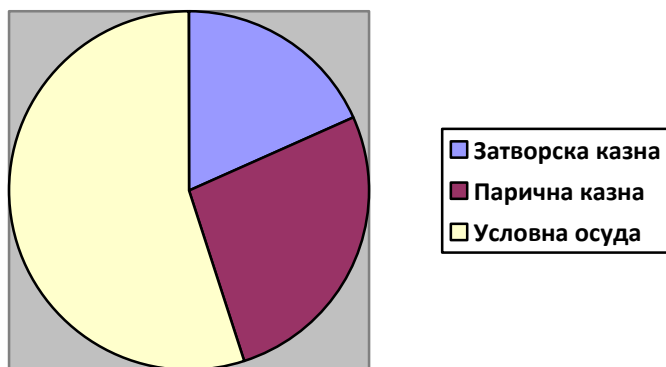
Од страна на надлежните судови биле донесени **пресуди против вкупно 10.119 лица**.

Табела за вид на донесени судски пресуди во прв степен:

Вид на пресуди	Број на лица 2023
Осудителни пресуди ³	9.335
Ослободителни пресуди	251
Одбивателни пресуди	277
Запирање по предавање на обвинителниот акт на судот и по повлечено обвинение	176
Мерка на безбедност	60
Судска опомена	20
Вкупно	10.119

³ Во вкупниот број осудителни пресуди се искажани и изречените кривични санкции по предлог спогодби.

Од податоците во табелата може да се заклучи дека од вкупниот број на донесени пресуди, осудителни се пресудите против 8.549 лица или 92,2% од вкупниот број изречени пресуди во 2024 година. Против 1.711 лица со пресудите е изречена казна затвор, за 2.478 лица парична казна и за 5.146 лица - условна осуда.

Од вкупниот број осудителни пресуди во извештајната 2024 година, за 2.029 лица пресудите се донесени по основ на признание на вина во текот на главната расправа, согласно на член 381 од Законот за кривична постапка.

VIII.4.3.9 Одземени предмети, конфискација на имот

Суштината на кривичната одговорност не е само во казнување на сторителот, туку и во докажување дека никој не може да ја задржи директната и индиректната имотна корист прибавена на незаконит начин.

Една од клучните цели на Стратегијата за јакнење на капацитетите за водење на финансиски истраги и конфискација на имот во Република Северна Македонија е да ја зајакне соработката меѓу сите надлежни институции коишто учествуваат во процесот на финансиски истраги и конфискација на имот произлезен од кривични дела. Во таа насока се зајакнува нивната дигиталната поврзаност и навремена размена на податоци, но и кадровските и институционални капацитети на органите и нивна координација и меѓуресурска соработка во следење на протоколот на пари и нивно прикривање и пренесување.

Од 2019 година во Јавното обвинителство на Република Северна Македонија функционира Канцеларијата за следење имот, за спроведување и координација на кривични постапки и постапки за обезбедување имот во областа на следење и идентификување приходи од кривични дела или друг имот поврзан со криминални активности. Иако Собранието на РСМ го усвои Законот за АРО канцеларијата со кој практично требаше да се овозможи нејзина целосна

функционалност и оперативност, сепак во Буџетот на Јавното обвинителство и натаму не се обезбедуваат доволно средства за материјално и кадровско екипирање на Канцеларијата онака како што налага законот.

Целосната функционалност на АРО Канцеларијата во Јавното обвинителство на Република Северна Македонија би придонела за исполнување на крајната цел на стратешки поставените определби за воспоставување на систем за ефикасни меѓуресорски истраги во однос на нелегалните имотни приноси во земјата и странство. Таквите истраги ќе резултираат со навремено определување привремени мерки со детално определен опис и проценка на вредноста на имотот и имотната корист со цел подоцнежна конфискација со судска одлука.

Следејќи ги заложбите за поврат на незаконски стекнатиот имот, а особено обврските кои по тој основ произлегуваат кон меѓународни институции и организации и во рамките на скрининг процесот за пристапните преговори со ЕУ, јавните обвинителства во извештајната година ја подобрија евиденцијата на предметите во кои се одредени мерки привремено замрзнување на имот, одземање на предмети од кривично дело и конфискација.

- Привремено обезбедување на средства и имот

Во текот на 2024 година **Основото јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција** до Основниот кривичен суд Скопје доставило повеќе барања против физички и правни лица за определување на привремена мерка забрана за отуѓување и располагање со недвижен и подвижен имот поради основано сомневање дека имотот потекнува од кривично дело и дека до крајот на кривичната постапка ќе биде особено отежнато или оневозможено неговото одземање за кривични дела Перење пари и други приноси од казниво дело од чл.273 од КЗ, Даночно затајување од чл.279 од КЗ и Злосторничко здружување од чл.394 од КЗ, Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 од КЗ, за 20 физички и 1 правно лице **во вкупна вредност од 5.787.888,46 евра – недвижен имот и парични средства.**

На подрачјето на **Вишото јавно обвинителство Скопје барање за обезбедување на средства и имот се евидентирани единствено во Основното јавно обвинителство Скопје** и тоа за пет физички и едно правно лице, по поднесено барање од јавниот обвинител, донесено е решение за определување привремени мерки- Забрана за отуѓување, оптоварување и давање под закуп на недвижност со ставање хипотека на недвижен имот, Забрана за располагање со парични средства на сметките, за кривични дела – Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 од КЗ, Компјутерска измама од чл.251-б од КЗ и Послужување од чл.240 од КЗ.

На подрачјето на Вишото јавно обвинителство Штип, Вишото јавно обвинителство Битола и Вишото јавно обвинителство Гостивар, основните јавни обвинителства во 2024 година до судијата на претходна постапка немаат поднесено барање за определување на мерки за привремено одземање на имот и предмети заради обезбедување согласно чл.202 од ЗКП.

- Одземени предмети и конфискација

Најголем број предмети се одземени од извршување на кривичните дела - Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 од КЗ, Недозволено изработување, држење и тргување со оружје или распрскувачки материи од чл.396 од КЗ, Тешка кражба од чл.236 од КЗ, Кражба од чл.235 од КЗ, Бесправно градење од чл.244а од КЗ, Незаконит риболов од чл.229 од КЗ, Фалсификување исправа од чл.378 од КЗ, Измама од чл.247 од КЗ, Лихарство од чл.260 од КЗ и други кривични дела.

Така, во извештајната 2024 година на подрачјето на **Вишото јавно обвинителство Битола** биле донесени 160 одлуки со кои се одземени предмети кои се предмет на извршување на кривично дело или настанале од извршување на кривично дело. Меѓу одземените предмети има наркотична дрога - марихуана и кокаин, психотропни супстанции, патнички моторни возила, оружје – пушки, полуавтоматски пиштоли и пиштоли, муниција, мобилни телефони, бесправно изградени објекти, парични средства, дрвна маса и друго.

На подрачјето на Вишото јавно обвинителство Битола донесена е една пресуда со која е конфискуван имот за кривично дело Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 од КЗ со која од едно лице е **конфискуван имот во вредност од 7.565.302,00 денари (околу 123.000 евра).**

На подрачјето на **Вишото јавно обвинителство Гостивар** во текот на 2024 година врз основа на правосилни пресуди од 178 лица одземени се различни видови наркотични дроги, мобилни телефони, пиштоли, опасно орудие, автоматски и ловни пушки, муниција, патнички моторни возила, имот, бесправно изградени објекти, компјутери и друго.

Во извештајната година на подрачјето на Вишото јавно обвинителство Гостивар не се донесени пресуди со кои е конфискуван имот.

Во извештајната година на подрачјето на **Вишото јавно обвинителство Штип** судовите донеле одлуки со кои се одземени предмети кои биле предмет на извршување на кривично дело или настанале од истото, во повеќе предмети.

Меѓу одземените предмети има наркотична дрога – марихуана, хероин, психотропни супстанции, амфетамини, дробилки за дрога, дигитални ваги, алати, оружје – пушки, ловечки пушки, ловечки патрони, муниција, пиштоли, опасни орудија, полуавтоматско оружје, пиротехнички материјал, експлозивни материји, 5 монети, дивоградби, парични средства, мобилни телефони, петарди, патничко моторно возило, трактор, дрвна маса и друго.

На подрачјето на Вишото јавно обвинителство Штип мерка конфискација е изречена вкупно против 9 лица и тоа: на подрачјето на Основниот суд Струмица со пресуди на овој суд за кривично дело Бесправно градење од чл.244, а од 8 лица конфискувани се повеќе бесправно изградени објекти, и за две кривични дела - Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 од КЗ конфискувани се парични средства.

На подрачјето на **Вишото јавно обвинителство Скопје** во текот на 2024 година биле донесени одлуки со кои се одземени предмети кои биле предмет на извршување на кривично дело или настанале од извршување на кривични дела. Меѓу одземените предмети на ова подрачје има товарни моторни возила, патнички моторни возила, огревно дрво, алат, златен накит, опасно орудије, наркотична дрога - марихуана, кокаин и хашиш, хероин, дигитални ваги, психотропни супстанции - амфетамин, МДМА, метафетамин, парични средства, оружје - пиштоли, ловни пушки, автоматски пушки, полуавтоматски пиштоли, полуавтоматски пушки, шаржери, муниција, објекти, парични средства, компјутери, мобилни телефони, петарди и друго.

Во 2024 година мерката конфискација на имот, на подрачјето на Вишото јавно обвинителство Скопје, е изречена е во 19 предмети на **Основното јавно обвинителство Скопје** за кривични дела Кражба од чл.235 ст.1 од КЗ, Тешка кражба од чл.236 ст.1 од КЗ, Злоупотреба на службената положба и овластување од чл.353 ст.3 од КЗ, Даночно затајување од чл.279 ст.2 од КЗ, Разбојништво од чл.237 ст.1 од КЗ и Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215 од КЗ при што е конфискувана имотна корист **во вкупен износ од 48.387.315,00 денари (околу 787.000 евра)** во корист на државата и во еден предмет на **Основното јавно обвинителство Кавадарци** за кривично дело Даночно затајување од чл.279 ст.3 в.в ст.2 од КЗ во вкупен износ од **11.172.436,00 денари (околу 182.000 евра)**.

Во **Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција** по поднесени обвиненија за 2024 година, согласно законските одредби со пресуди се одземени предмети со кои е извршено кривичното дело или произлегуваат од него и парични средства од вкупно 109 лица и тоа:

116 мобилни телефони, 41 патнички моторни возила, 13 товарни моторни возила, оружје, наркотична дрога – кокаин, парични средства – денари и евра.

Во Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција мерка конфискација е изречена вкупно против 9 физички лица и 2 правни лица и одземени се парични средства и недвижен имот во вкупна вредност од **4.915.622,48 евра**.

Согласно овие податоци, вкупната вредност на конфискуван имот во извештајната 2024 година надминува 6 милиони евра. Овие податоци се однесуваат на вредноста на конфискацијата определена со изречени правосилни пресуди во текот на 2024 година.

VIII.5. ПРАВНИ ЛЕКОВИ

VIII.5.1. Редовен правен лек - Жалба

Согласно Законот за кривичната постапка, против решенијата на основните јавни обвинители со кои се отфрла кривичната пријава, дозволена е жалба до повисокиот јавен обвинител.

Вишите јавни обвинителства во извештајниот период од 2023 година, постапувале по **2.249 изјавени жалби од оштетените против решенија за отфрлање на кривичните пријави**, согласно чл.288 ст.5 од ЗКП. Од вкупниот број на изјавени жалби, во 1.561 случај се потврдени првостепените решенија на основниот јавен обвинител (69,4%), уважени се 596 жалби (26,5%), 8 жалби се отфрлени како ненавремени (0,4%) и 84 жалби (3,7%) биле недозволените. Во извештајната година нема нерешени предмети по поднесени жалби од оштетените.

	Вкупно	Уважени	Одбиени	Недозволените	Ненавремени	Нерешени
ВЈО Скопје	1.251	385	799	60	7	/
ВЈО Битола	432	74	345	12	1	/
ВЈО Штип	272	70	200	2	/	/
ВЈО Гостивар	294	67	217	10	/	/
Вкупно	2.249	596	1.561	84	8	0

VIII.5.1.1. Табела на одлуки по жалби за решенија за отфрлање на кривични пријави по подрачја на виши обвинителства

Вишите јавни обвинителства во 2024 година постапувале по вкупно **4.991 изјавени жалби на првостепените пресуди**, што е зголемување за 391 жалби споредбено со 2023 година, кога постапувале по 4.600 изјавени жалби.

Од разбирливи причини, најголем е бројот на поднесените жалби од обвинетите, кои се незадоволни од првостепените пресуди и бараат преиспитување на одлуката во втор степен.

Следува преглед на постапките по изјавените жалби од вишите јавни обвинителства:

- Вишо јавно обвинителство Скопје

Во текот на 2024 година Вишото јавно обвинителство Скопје постапувало по 2.819 изјавени жалби, против одлуките на првостепените судови.

ПОДНОСИТЕЛИ НА ЖАЛБИ (ВЈО Скопје)			
Јавен обвинител	Обвинет	Оштетен	ВКУПНО
756	2.035	28	2.819

Во текот на 2024 година вишите јавни обвинители во 5 случаи се откажале од изјавените жалби на основните јавни обвинители, што претставува намалување од 35,8% во однос на претходната 2023 година.

Од вкупните 2.819 изјавени жалби, Вишото јавно обвинителство Скопје во 787 случаи дало предлог да се уважи жалбата, во 1.884 случаи предлог жалбата да се одбие, во 9 случаи даден е предлог за делумно уважување на жалбата, додека пак во 55 случаи јавниот обвинител не се произнесол со предлог, а во 49 случаи дал предлог жалбата да се отфрли како ненавремена или недозволена.

Апелациониот суд Скопје до крајот на извештајната година донел одлука за 2.246 лица, додека за 573 лица не донел одлуки. Во 75% од случаите или во постапките за 1.683 лица, одлуките на Апелациониот суд се совпаѓаат со предлогот на јавниот обвинител.

Во текот на 2024 година јавните обвинители во Вишото јавно обвинителство Скопје учествувале на 943 јавни седници одржани пред Апелациониот суд, од кои само на 2 јавни седници е изменет писмениот предлог на јавниот обвинител.

Освен ова, во извештајната година, Апелациониот суд Скопје согласно чл.424 од ЗКП одржал расправи пред Советот на овој суд за 33 предмети, на кои присуствувал јавниот обвинител од Вишото јавно обвинителство Скопје.

- Вишо јавно обвинителство Битола

Во текот на 2024 година во Вишото јавно обвинителство Битола биле изјавени вкупно 965 жалби против првостепените пресуди.

ПОДНОСИТЕЛИ НА ЖАЛБИ (ВЈО Битола)			
Јавен обвинител	Обвинет	Оштетен	ВКУПНО
310	636	19	965

Од вкупно изјавените жалби, јавниот обвинител предложил 641 да се одбијат како неосновани, во 279 случаи целосно или делумно да се уважат жалбите, а да се отфрлат како недозволени или неблагоприятни во 21 случаи. Во 22 случаи јавниот обвинител не се произнесол со предлог

Во текот на 2024 година вишите јавни обвинители од Вишото јавно обвинителство Битола учествувале на 16 јавни седници, а одржана е само една расправа пред Апелациониот суд Битола.

Во текот на 2024 година, Вишиот јавен обвинител во 300 случаи дал предлог по обвинителен акт, а во 665 по обвинителен предлог.

Апелациониот суд Битола одлучил за вкупно 529 лица, а 54,8% од одлуките се совпаѓаат со предлогот на јавниот обвинител.

- Вишо јавно обвинителство Штип

Во 2024 година Вишото јавно обвинителство Штип постапувало по 599 изјавени жалби изјавени против одлуките на првостепените судови.

ПОДНОСИТЕЛИ НА ЖАЛБИ (ВЈО Штип)			
Јавен обвинител	Обвинет	Оштетен	ВКУПНО
168	429	2	599

Во текот на извештајниот период, повторно нема случај во кој Вишото јавно обвинителство Штип се откажало од жалба, што е потврда за посветеноста на јавните обвинители да останат на ставот на обвинителството во поглед на кривичниот прогон на сторителите на кривични дела.

Од вкупните 599 изјавени жалби, Вишото јавно обвинителство Штип

во 183 случаи дало предлог да се уважи жалбата, во 386 случаи предлог жалбата да се одбие, во 3 случаи даден е предлог за делумно уважување на жалбата, додека пак во 22 случаи јавниот обвинител не се произнесол со предлог, а во 5 случаи дал предлог жалбата да се отфрли како ненавремена или недозволена.

Вишото јавно обвинителство од Штип учествувало на 57 јавни седници пред Апелациониот суд Штип на кои не е изменет ниту еден од поднесените писмени предлози од обвинителството. Во текот на 2024 година Апелациониот суд согласно чл.424 од ЗКП одржал главни расправи пред советот на второстепениот суд за 3 предмети на кои присуствувал јавниот обвинител на Вишото јавно обвинителство Штип.

Вишото јавно обвинителство Штип во текот на извештајниот период во 226 случаи постапувало по обвинителни акти, а во 373 случаи дало предлог по обвинителни предлози.

Апелациониот суд Штип по изјавени жалби донел одлуки против вкупно 428 лица, од кои за 353 лица или 82,5% одлуките се идентични со предлозите на Вишото јавно обвинителство Штип.

- Вишо јавно обвинителство Гостивар

Во текот на извештајниот период, Вишото јавно обвинителство Гостивар постапувало по изјавени жалби против 608 лица.

ПОДНОСИТЕЛИ НА ЖАЛБИ (ВЈО Гостивар)			
Јавен обвинител	Обвинет	Оштетен	ВКУПНО
176	406	26	608

Во 335 случаи жалбите се однесувале на пресуди донесени по обвинителни предлози, а во 270 по обвинителни акти.

По 164 изјавени жалби е даден предлог жалбата да се уважи, по 409 даден е предлог да се одбијат жалбите, во 39 случаи е предложено отфрлање на жалбата како ненавремена или недозволена. Во 3 случаи јавниот обвинител се откажал од жалба.

Одлуките на Апелациониот суд во Гостивар биле идентични со предлозите на Вишото обвинителство во 73,8% од решените случаи. Јавните обвинители на Вишото јавно обвинителство во Гостивар учествувале на 133 јавни седници пред советите на Апелациониот суд Гостивар.

VIII.5.2 Вонредни правни лекови

а) Во кривична постапка

Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, во текот на 2024 година, примило **200 иницијативи за поднесување на барање за заштита на законитост**. Од вкупниот број иницијативи, 183 се однесуваат на кривичната постапка и 17 на прекршочната постапка.

Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, во текот на извештајниот период решило 171 иницијативи, што претставува 88,5% од вкупниот број. Позитивно се решени, односно **прифатени се 28 иницијативи** по кои е поднесено барање за заштита на законитоста пред Врховниот суд на Република Северна Македонија, од кои 24 барања се однесуваат на кривични, додека пак 4 барања се однесуваат на прекршочен предмет. Од поднесените иницијативи, прифатени од страна на Врховниот суд се 19.

Не се прифатени поднесени 143 иницијативи, од кои 131 предмети биле од кривична, а 12 иницијативи од прекршочна област.

Од поднесените иницијативи до Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, 29 останале во работа на крајот на извештајниот период односно 14,5%.

Во 2024 година, јавните обвинители во Јавното обвинителство на Република Северна Македонија учествувале на 19 јавни седници пред Врховниот суд во жалбена постапка по обжалени пресуди на второстепениот суд како и по обжалени решенија за определена мерка за обезбедување.

Јавното обвинителство на Република Северна Македонија во извештајната година постапувало и по 124 предмети по Барање за вонредно преиспитување на правосилна судска пресуда и по 22 предмети од организиран криминал. Исто така, постапувано е по 1 предмет по барање за вонредно ублажување на казната и по 93 предмети од по жалба од кои на второстепната пресуда (41) и на решение (52). По сите овие барања Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, се произнело со дадени образложени одговори.

Јавното обвинителство на Република Северна Македонија во извештајната година постапувало и по 591 предмети од РО уписник, од кои 329 поднесоци од физички лица, 17 од правни лица, 149 од други институции, 14 анонимни и 20 од Државниот завод за ревизија. Воедно постапувало и по 57 предмети за решавање

на судир на надлежност и 5 предмети по барање за изземање на јавен обвинител. По сите предмети е постапено во извештајната година.

б) Во Управно-судска и управна постапка

Според Законот за управните спорови, Јавниот обвинител на Република Северна Македонија има овластување пред Врховниот суд на Република Северна Македонија да поднесе барање за заштита на законитоста против одлука на Управниот суд донесена по тужба за повторување на постапката.

Во извештајната 2024 година примени се вкупно 5 иницијативи за подигање на Барање за заштита на законитоста по овој основ. Од нив 4 се одбиени, а 1 е нерешена.

Согласно тоа, во текот на 2024 година Јавниот обвинител на Република Северна Македонија нема поднесено барање за заштита на законитоста од Управно судска постапка.

В. СТРУКТУРА НА КРИМИНАЛИТЕТОТ

IX. СТРУКТУРА НА КРИМИНАЛИТЕТОТ

Во овој дел од Извештајот се изложуваат податоци за обемот на криминалитетот спрема структурата на кривичните дела по поодделни глави од Кривичниот законик, со споредбена анализа со податоците од 2023 година.

Овие податоци укажуваат на тенденциите и потребата од системски решенија за превентивно делување против конкретни видови на криминал, што е од значење за планирање на казнената политика и одмерувањето на кривичните санкции.

1. Тенденции на криминалот

КРИВИЧНО ДЕЛО	пријавени лица		обвиненија		Пресуди	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Глава XIV од КЗ - Кривични дела против животот и телото	1.322	1.708	681	826	715	700
- Убиство чл.123 ст.1	34	32	20	17	19	16
- Убиство чл.123 ст.2	7	13	7	14	10	11
- Убиство во обид	28	48	15	19	16	8
-Убиство на миг чл.125	1	/	/	/	1	1
-Убиство од небрежност чл.126	1	/	/	/	/	/
- Тешка телесна повреда чл.131	266	267	148	190	192	188
-Останати кр.дела.	985	1348	491	586	477	476
Глава XV од КЗ- Кривични дела против слободите и правата на човекот и граѓанинот	1.162	1.458	565	779	592	643
-Противправно лишување од слобода чл.140	37	21	19	20	21	26
-Грабнување чл.141	20	14	11	10	11	11
-Останати кр.дела	1.105	1399	535	749	560	577
Глава XVI од КЗ- Кривични дела против изборите и гласањето	11	29	5	8	3	11
-Повреда на слободата на						

определување на избирачите чл.160	/	/	/	/	/	/
-Поткуп при избори и гласање чл.162	/	1	/	1	/	2
-Уништување на изборен материјал чл.164	/	2	1	/	/	1
-Останати кр.дела	11	25	4	8	3	8
Глава XVII од КЗ-Кривични дела против работните односи	110	127	13	29	17	24
Глава XVIII од КЗ-Кривични дела против честа и угледот	2	/	/	/	1	/
Глава XIX од КЗ – Кривични дела против половата слобода и половиот морал	127	169	80	83	86	92
-Силување чл.186	27	46	15	13	23	18
-Полов напад врз дете кое не наполнил 14 години чл.188	35	39	29	11	26	18
-Посредување во вршење проституција чл.191	3	1	2	/	/	/
-Прикажување на порнографски материјал на дете чл.193	5	6	/	3	/	1
-Останати кр.дела	57	77	34	56	37	51
Глава XX од КЗ - Кривични дела против бракот, семејството и младината	646	673	402	422	473	448
Глава XXI од КЗ – Кривични дела против здравјето на луѓето	1.058	1137	670	638	906	659
Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори - чл.215	896	1018	565	548	749	561
Глава XXII од КЗ-Кривични дела против животната средина и	224	339	89	160	162	130

природата						
-Тешки дела против животната средина и природата чл.234	20	2	7	1	19	/
Глава XXIII од КЗ-Кривични дела против имотот	4.650	4.760	2.877	2.855	3.491	3.046
-Кражба чл.235 став 1	998	938	742	717	895	795
-Тешка кражба чл.236	1.310	1236	1.197	1.092	1.530	1.132
-Разбојништво чл.237	106	103	72	64	114	68
-Разбојничка кражба чл.238	23	26	18	13	21	21
-Измама на штета на средства на Европската заедница чл.249-а	/	2	5	/	/	/
-Неовластено примање на подароци чл.253	/	3	/	2	/	/
-Неовластено давање на подароци чл.253-а	/	/	/	/	/	/
-Изнуда чл. 258	27	35	11	8	11	15
-Останати кр.дела	2.186	2.416	833	958	920	1.023
Глава XXIV од КЗ-Кривични дела против културното наследство и природните реткости	11	8	3	3	6	3
Оштетување и уништување на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости чл.264	/	5	/	/	/	2
--Изнесување односно извезување во странство на добра под привремена заштита или културно наследство или природни реткости чл.266	1	1	1	/	/	/
-Останати кр.дела	10	2	3	3	4	1
Глава XXV од КЗ -Кривични дела против јавните финансии, платниот промет и стопанство	592	660	412	315	494	310
-Фалсификување пари чл.268	37	36	16	34	23	33

-Перење пари и други приноси од казниво дело чл.273	20	56	3	6	11	1
-Незаконито постапување на овластен ревизор чл.275-б	1	4	/	5	/	/
-Злоупотреба на постапка за јавен повик, доделување на договор за јавна набавка или јавно-приватно партнерство чл.275-в	17	26	6	1	3	/
- Криумчарење чл.278	60	56	47	27	18	42
- Даночно затајување чл.279	137	134	84	48	113	54
-Останати кр.дела	320	348	256	194	315	190
Глава XXVI од КЗ – Кривични дела против општата сигурност на луѓето и имотот	328	413	189	213	258	194
Глава XXVII од КЗ – Кривични дела против безбедноста на јавниот сообраќај	2.739	3.845	1.645	1.801	1.867	1.815
-Тешки дела против безбедноста на луѓето и имотот во сообраќајот чл.300	406	584	313	309	398	311
-Останати кр.дела	2.333	3.261	1.489	1.492	1.469	1.523
Глава XXVIII од КЗ- Кривични дела против државата	5	21	4	4	6	1
-Вооружен бунт чл.312	/	/	/	/	1	1
-Предизивување омраза, раздор или нетрпеливост врз национална, расна, верска или друга дискриминаторска основа чл.319	2	17	2	4	1	1
-Здружување заради непријателска дејност чл.324	/	1	/	/	/	/
-Останати кр.дела	3	3	2	4	5	/
Глава XXIX од КЗ-						

Кривични дела против вооружените сили	2	11	2	3	2	4
-Напад врз воено лице во вршењето на службата чл.333	/	/	/	/	/	/
Глава XXX од КЗ - Кривични дела против службената должност	1.494	1.788	148	246	249	167
-Злоупотреба на службената положба и овластување чл.353	1.210	1.383	76	166	124	101
-Несовесно работење во службата чл.353-в	164	247	30	29	40	27
-Проневера во службата чл.354	32	17	12	8	14	8
-Измама во службата чл.355	2	1	1	1	/	1
-Послужување во службата чл.356	1	7	/	1	/	1
-Примање поткуп чл.357	23	40	10	13	30	8
-Давање поткуп чл.358	11	19	10	7	12	5
-Давање награда за противзаконито влијание чл.358-а	1	4	/	2	/	/
-Примање награда за противзаконито влијание чл.359	3	7	/	/	/	/
-Противзаконито стекнување и прикривање имот чл.259-а	10	1	4	1	3	2
-Фалсификување службена исправа чл.361	28	31	1	4	13	7
-Противзаконита наплата и исплата чл.362	/	/	/	/	/	/
-останати кр.дела	9	32	5	15	12	9
Глава XXXI од КЗ – Кривични дела против правосудството	526	533	223	252	237	194
-Неизвршување на судска одлука чл.377	148	157	85	80	82	63
-Останати кр.дела	378	376	138	172	151	131
Глава XXXII од КЗ – Кривични дела против правниот сообраќај	525	533	355	319	504	389

-Фалсификување исправа чл.378	389	395	279	248	306	311
Глава XXXIII од КЗ – Кривични дела против јавниот ред	1.357	1.750	994	975	1.162	969
-Спречување службено лице во вршење службено дејствие чл.382	99	143	93	97	119	117
- Насилство чл.386	626	850	520	458	581	489
-Недозволено изработување, држење, посредување и тргување со оружје или распрскувачки материји чл.396	183	233	120	133	162	116
-Останати кр.дела	449	524	261	287	336	247
Глава XXXIV од КЗ- Кривични дела против човечноста и меѓународното право	193	100	148	79	167	44
Кривични дела по посебни закони	40	41	23	22	38	10

IX.1 Табела – статистички преглед на структура и тенденции на кривични дела по глави од Кривичниот законик (2023-2024)

Анализа на структурата на криминалитет:

Зголемениот обем на работа и предмети по кои постапувале јавните обвинителства во 2024 година неминовно се согледува и преку општ раст на бројот на постапки за кривични дела од речиси сите глави во Кривичниот законик.

Особено очигледен е раст на бројот на пријави и предмети за дела од **Глава XXVII од КЗ – Кривични дела против безбедноста на јавниот сообраќај**, вклучувајќи и Тешки дела против безбедноста на луѓето и имотот во сообраќајот од чл.300 од КЗ, но и полесните дела од областа на сообраќајот. Раст се забележува и во бројот на примени пријави (за дури 40%), но и во бројот на поднесени обвиненија. Ова укажува на неопходноста од јакнење на казнената политика и другите мерки во насока на превенција на овој тип кривични дела.

Согласно статистичките податоци од постапувањето на јавните обвинителства, во извештајната година е забележано зголемување и на бројот на

кривични пријави за дела од **Глава XIV од КЗ - Кривични дела против животот и телото**, каде влегуваат убиства, тешки телесни и телесни повреди, учество во тепачки, загрозување со опасно оружје при тепачка и караница и други. Особено забележителен раст има во бројот на убиства квалификувани во потежок облик, каде бројот на пријави е речиси удвоен во однос на претходната 2023 година. Исто како и во 2023 година, и во текот на 2024 година се забележува и изразено зголемување на бројот на поднесени обвиненија за дела од оваа глава, што е показател дека поголем дел од постапките биле решени, јавните обвинителства прибрале доволно докази што резултирало со судски постапки против сторителите.

Вкупниот број на предмети за кривичните дела од **Глава XV од КЗ-Кривични дела против слободите и правата на човекот и граѓанинот** покажува повторно зголемување. Меѓу овие кривични дела е и Малтретирање во вршење на службата од чл. 143 кое опфаќа голем дел од постапките кои се водат во Специјализирано одделение за гонење на кривични дела сторени од лица со полициски овластувања и припадници на затворската полиција при Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција. Во истата оваа глава се опфатени и делата - Загрозување на сигурноста од чл.144, Противзаконито вршење претрес од чл.146, Злоупотреба на лични податоци од чл.149, Противправно лишување од слобода од чл. 140, Повреда на правото на штрајк од чл.146, Повреда на авторско право и сродни права чл.157 и други. Зголемениот вкупен број на пријави за овие дела укажува на поголемата свест и потреба на граѓаните да бараат кривично правна заштита на нарушувањето на личните права и слободи. Трендот на зголемување на бројот на кривични пријави во 2024 година е проследен и со зголемен број на поднесени обвиненија и донесени пресуди за дела од оваа област, што укажува на институционалната реакција на ваквите појави.

Растот на пријави за кривичните дела од **Глава XXI од КЗ – Кривични дела против здравјето на луѓето** се должи пред сè на континуираниот тренд на зголемување на бројот на постапки за - Неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од чл.215. Ваквата тенденција, која продолжува и од претходните години, дека и во овој сегмент се потребни мерки за јакнење на општата превенција и казнената политика.

Во **Глава XXXIII од КЗ – Кривични дела против јавниот ред** се забележува општо зголемување на бројот на поднесени пријави и оформени предмети, и тоа речиси кај сите почести кривични дела, вклучувајќи особено Недозволено изработување, држење, посредување и тргување со оружје или распрскувачки материи чл.396, Насилство чл.386 и Спречување службено лице во вршење служено дејствие од чл.382.

Изнесените трендови од статистиката за претходните две глави - **Кривични дела против здравјето на луѓето и Кривични дела против јавниот ред** наведуваат дека постои опасност од континуиран раст на недозволената трговија со дрога и оружје кој бара соодветен системски одговор.

Кај кривичното дело - Спречување службено лице во вршење служено дејствие во текот на извештајната година се постапуваше и по пријави од оштетени новинари, кои согласно измените на Кривичниот законик, усвоени од Собранието на 13 февруари 2023 година, добија својство на службени лица.

Во извештајната 2024, за разлика од претходната 2023 година, се регистрира зголемување на бројот на пријавени кривични дела од **Глава XXV од КЗ - Кривични дела против јавните финансии, платниот промет и стопанство** и од **Глава XXX од КЗ - Кривични дела против службената должност**. Бројот на поведени постапки и поднесени обвиненија за кривичното дело – Перење пари и други приноси од казниво дело од чл. 273 е зголемен неколку пати. Значително е и зголемувањето на постапките за речиси сите коруптивни кривични дела - Примање поткуп чл.357, Давање поткуп чл.358, Злоупотреба на службена положба и овластување, Несовесно работење во службата, Злоупотреба на постапка за јавен повик, доделување на договор за јавна набавка или јавно-приватно партнерство чл.275-в, Примање награда за противзаконито влијание чл.359, Давање награда за противзаконито влијание чл.358-а. За кривичните дела против службената должност, по целосно спроведени постапки од страна на обвинителствата, речиси удвоен е бројот на поднесени обвиненија во однос на 2023 година.

И покрај измените во Кривичниот законик усвоени во 2023 со кои се намалија казните, а со тоа и роковите за застареност за дел од ваквите кривични дела, Јавното обвинителство продолжува интензивно да постапува по овие коруптивни кривични дела, но и по сите други кривични дела кои може да бидат извршени со корупција и чиј начин, мотив на извршување и штетата, може да ги карактеризираат како коруптивно дело. При водењето на постапките и санкционирањето особено се инсистира на финансиски истраги со кои се лоцира, обезбедува и конфискува имотната корист.

Во вкупна бројка, бројот на поднесени пријави за кривични дела од **Глава XXII од КЗ - Кривични дела против животната средина и природата** покажува зголемување, но тој тренд не се однесува на пријавени сторители за - Тешки дела против животната средина и природата според чл.234. Сепак растот во оваа глава е значителен и посочува зголемена активност на органите на прогон во насока на санкционирање на делата од т.н. еколошки криминал.

Во текот на 2024 година бил зголемен бројот на постапки за кривични дела

од **Глава XXVIII од КЗ - Кривични дела против државата**, а зголемувањето се должи пред се на кривичното дело – Предизвикување омраза, раздор или нетрпеливост врз национална, расна, верска или друга дискриминаторска основа чл.319, каде зголемен е и бројот на пријави и бројот на поднесени обвиненија.

Се забележува зголемување и на постапките за кривични дела од **Глава XXIII од КЗ - Кривични дела против имотот**, а во тој вкупен тренд се вклучува и кривичното дело – Изнуда од чл.258. Вкупен раст на постапки е забележан и во **Глава XXVI од КЗ – Кривични дела против општата сигурност на луѓето и имотот**.

Во делот на кривични дела од **Глава XIX од КЗ – Кривични дела против половата слобода и половиот морал**, растот е особено изразен кај кривичното дело - Силување од чл.186, но и кај другите дела во оваа глава.

Г. ЗАКЛУЧОК

Презентираните статистички податоци и нивната анализа во Годишниот извештај за 2024 година потврдуваат дека **Јавното обвинителство на Република Северна Македонија, вишите јавни обвинителства, основните јавни обвинителства и Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, ажурно и стручно ја извршуваа својата работа, совладувајќи го приливот на нови кривични пријави и обезбедувајќи кривичен прогон на територијата на државата и за сите кривични дела.**

I.

1. Во извештајната година биле примени пријави против 20.103 полнолетни познати сторители и против 1.260 деца и заедно со пренесените 11.346 незавршени предмети од 2023 година јавните обвинители постапувале по вкупно 32.709 предмети против познати сторители. Оваа бројка во одредени обвинителства, со оглед на нивната надлежност, е и значително поголема. Притоа, мора да се има предвид дека за секој предмет поединечно потребно е да се преземат повеќе дејствија и да се обезбедат докази неопходни за да се испита кривичната одговорност. Покрај тоа, обвинителите согласно Законот остваруваат и други задачи – дежурства, учество на вештачења, судења, изготвуваат обвинителски одлуки, жалби и повеќе други акти.

2. Со значително намален број јавни обвинители (недостигаат една третина од систематизирани места за јавни обвинители), нецелосно пополнета јавнообвинителска служба (каде недостигаат дури 2/3 од предвидените капацитети) и недоволни финансиски средства за работа, обвинителствата и во 2023 година успеаја да го совладаат приливот на нови кривични пријави, и да го намалат бројот на нерешени предмети. Односно, во извештајната година решени се кривични пријави против 20.192 лица или 64,5%, а на крајот на годината, кај други органи или кај јавните обвинители, останале во работа кривични пријави против 11.091 полнолетни лица. Покрај тоа, обвинителствата во годината решиле предмети против 1.268 деца или 88,9% од вкупниот број предмети против малолетници, а на крајот на годината останале во работа спрема 158 деца. Овие податоци неспорно потврдуваат дека и со намалени човечки ресурси, со добра организација, не само што е совладан приливот на нови предмети, туку е намален заостатокот на нерешените.

3. Одлучувајќи по предметите против полнолетни сторители, основните јавни обвинители поднеле обвинителни предлози против 4.501 лица или во 22,4% од постапките. Дополнително, против 1.600 лица или во 7,9% од случаите донесени се наредби за спроведување истражна постапка, а по спроведената истрага против 1.188 лица поднесени се обвинителни акти. Со предлози за издавање казнен налог се решени предметите против 4.345 лица или 21,5% од предметите, а предлог спогодба во скратена постапка е поднесена против 108 лица или 0,5%. Врз основа на чл.288 од ЗКП и од други причини, отфрлени се пријавите против вкупно 8.805 лица или 43,6% . Покрај тоа, структурата на решени пријави против деца покажува дека спрема 460 деца или 32,3% се отфрлени кривични пријави, а спрема 666 деца или 46,7% поднесени се барања за подготвителна постапка. Спрема три деца поднесен е директен предлог за санкција.

Од надлежните судови биле донесени пресуди против вкупно 10.119 лица, од кои **9.335 биле осудителни** врз основа на поднесеното обвинение односно 92,9%.

4. Во текот на целокупната постапка, јавните обвинители се грижеа за почитување на правата и на оштетените, но и на осомничените и на обвинетите. Така, мерка притвор беше побарана **само за 3,1%** од сторителите на кривични дела и само тогаш кога таа беше единствен начин за да се обезбеди натамошното непречено одвивање на кривичната постапка.

5. Посебни истражни мерки, исто така, се применуваа согласно закон, во строго определени случаи, само онаму каде што беше веројатно дека ќе се обезбедат податоци и докази неопходни за успешно водење на кривичната постапка, а кои на друг начин не можеа да се соберат. Така во основните јавни обвинителства во Република Северна Македонија во текот на 2024 година постои **намалување на бројот на случаи во кои биле спроведени посебни истражни мерки** во однос на претходната година (биле користени во 35 случаи во однос на 87 случаи претходната година), како и намалување на бројот на лица со утврден идентитет против кои се применети мерките, од 416 лица во 2023 година на 363 лица во 2024 година. Мерките **биле применети за откривање на сериозни и тешки облици на криминал, коруптивни кривични дела и за откривање на кривични дела и сторители за кои доказите тешко би можеле да бидат обезбедени на друг начин.**

Сепак, повеќегодишната примена на истите посебни истражни мерки, од една страна, но и современиот забрзан развој на средствата за комуникации и промената на начините на кои сторителите се обидуваат да го прикријат сторувањето на кривичните дела, од друга страна, наметнуваат потреба од постојано унапредување на можностите и на системите за примена на посебни истражни мерки како средство за ефикасна борба против криминалот.

Примената на овие мерки е образложена и во посебен извештај, каде се образложени и ефектите од нивната примена во обезбедувањето на доказите за особено тешки кривични дела.

II.

Сепак, постапувањето на јавните обвинителства и исполнувањето на уставната и законска функција за гонење на сторителите на кривични дела и на други со закон казниви дела, но и на другите работи утврдени со закон, не може да се анализира без да се земат предвид условите во кои функционираат обвинителствата, нивната материјална, кадровска и техничка екипираност, а кои се предуслов за ефикасен кривичен прогон.

1. Остварувањето на обврската за законито, непристрасно и објективно извршување на функцијата и грижата за ефикасноста на кривичниот прогон и основниот постулат за самостојност на јавното обвинителство во голема мера зависат од обезбедувањето услови за тоа.

2. Собранието и Владата на Република Северна Македонија, а особено министерствата за финансии и за правда, согласно член 100 од Законот за јавното обвинителство се должни во Буџетот да обезбедат средства за работа на јавното обвинителство. Но, и покрај тоа што се подобруваат материјалните услови за работа за јавните обвинителства, сепак не е остварена обврската од чл. 101 од Законот за јавното обвинителство, буџетот за буџетскиот корисник - Јавно обвинителство на РСМ да изнесува 0,4% од државниот буџет за тековната година. **Одобрениот буџет за 2024 година повторно изнесува околу половина од барањето, односно 0,2% од државниот буџет што е најнизок издвоен процент за обвинителствата од сите земји од регионот.** Потребните финансиски средства е неопходно да се обезбедат за да не се доведе во прашање извршувањето на функцијата и со цел да се овозможи непречена работа на обвинителствата. Во услови на континуиран раст на трошоците по сите основи, од комунални услуги до трошоци поврзани со вештачења и директна примена на Законот за кривична постапка, Буџетот на Јавното обвинителство не ги алиментира овие потреби. Министерството за финансии треба да ги напушти механизмите на контрола на веќе одобрените буџет и за трошењето на средствата да одлучува и да одговара јавното обвинителство.

Од тие причини, во рамките на стратешките документи за реформа на правосудството кои се изготвуваат, Јавното обвинителство се залага за **финансиска независност и самостојност при управувањето со буџетските средства** и е подготвено тоа соодветно да го аргументира. Во таа насока,

Јавното обвинителство очекува поддршка од Собранието и од Владата на Република Северна Македонија.

3. Постојниот систем за електронско управување со предметите (Case-management system) е веќе застарен и нефункционален, односно не ги задоволува потребите на јавнообвинителското постапување. Преку овој систем треба да биде овозможена и интерконективност со судовите и интероперабилност со другите институции со цел на размена на документи, односно дигитализирање на работните процеси на повисоко ниво, но со постојниот систем тоа не е постигнато. Од тие причини Јавното обвинителство изврши независна функционална анализа на постојниот систем преку проектот „ЕУ – Поддршка за владеење на правото“ која потврди дека на обвинителството му е потребен целосно нов и современ систем. Средствата за изработка на новиот софтвер во најголем дел се обезбедени преку ИПА III програмата на ЕУ, но бараат и одредено државно кофинансирање за што е неопходно да се обезбедат буџетски средства. При планирањето на буџетот во иднина неопходно ќе биде да се обезбедуваат финансии и за одржување на системот за електронско водење на предметите во Јавното обвинителство, обнова на застарената техничка опрема, набавка на современи системи и софтверски решенија кои ќе им овозможат на јавните обвинители ефикасно извршување на нивните задачи. Јавното обвинителство подолго време работи на усовршување на системите и при тоа мора да се нагласи помошта преку проектите или амбасадите на странски држави.

4. Просторните услови во кои работат поголемиот дел од обвинителствата низ државата не ги задоволуваат потребите ниту ги исполнуваат условите за ефикасност на кривичната постапка. Дури и обвинителствата кои имаат просторни услови за работа се соочуваат со зголемени трошоци за комуналии и за одржување како резултат на општиот раст на трошоците на живот.

5. Мора да се има предвид дека јавните обвинителства континуирано се соочуваат со одлив на кадар, делумно по основ на пензионирање, но и по разни други основи. Ова го засега и бројот на јавни обвинители и бројот на јавнообвинителски службеници, а испразнетите места не се пополнуваат бидејќи веќе неколку години обвинителството не добива согласност за нивно пополнување. Од тие причини, на одредени јавни обвинителства во државата целосно им е загрошено функционирањето и потребно е итно кадровски да се екипираат. Поради недоволно средства, на јавнообвинителската служба не и се исплаќаат редовно законски предвидените додатоци за сложеност на трудот.

6. Ефикасноста на кривичниот прогон во следниот период ќе зависи и од законски текстови кои и натаму се во процедура. Јавните обвинители беа

вклучени и активно дадоа свој придонес во изготвувањето на текстот на новиот кривичен законик и во измените во законот за кривичната постапка. Иако овие закони се клучни за работата на јавните обвинители и неопходно е што поскоро да бидат разгледани и усвоени, тие се уште не се влезени во собраниска процедура.

III.

Јавните обвинителства продолжуваат да работат на низа активности кои имаат за цел да ја вратат јавната доверба кон правосудните институции на соодветно ниво. Јавните обвинители се обврзани на одговорен и отчетен однос во сите постапки од интерес на јавноста. Зголемениот прилив на кривични пријави токму од граѓаните покажува дека тие во Јавното обвинителство гледаат институција која ги штити нивните права и интереси од сите облици на криминал.

**ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ
НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
Љупчо Коцевски**